

No. 34 April 1982 Year-letó 4
Price-cena 50¢
Registered for posting Publication No. NBH 2862

Avstralski

S
I
L
O
V
E
N
E
L
C

PUBLISHED BY SLOVENE ASSOCIATION SYDNEY
MESEČNIK SLOVENSKEGA DRUŠTVA SYDNEY

Urarsko in zlatarsko podjetje:

ALEXANDER WATCHMAKER &
JEWELLER

31 The Centre, Seven Hills, N.S.W.
(nasproti postaje)

Telefon 622-1408

vam nudi 20% popusta na vsa
popravila ur in zlatnine (šest
mesecev garancije) in 10% na
vse nakupe. Graviranje imen
brezplačno.

HANDMADE JEWELLERY
DESIGNED AND MADE
IN OUR OWN WORKROOM

sydneyjski rijaki, pridite in
prepricajte se sami o ugodnih
pogojih.

Priporočata se

Edvard in Kristina ROBNIK

O B I D Constructions Pty Ltd

EXCAVATING - DRILLING

BELLING

LICENSED

BUILDING CONTRACTORS

Contract or Hourly

Rates

105 Mort Street, Blacktown

Office:

622 3371

Yard:

625 6923

24

WONDERLAND TRAVEL

ZASTOPNIK JOŽE HAMPTON

94 Main Street (Cnr. Main & Campbell Sts.)
Blacktown, NSW 2148, Australia

Tel. 622 7336, 622 1735,

P.O. Box 27, Blacktown, NSW 2148

Na razpolago smo vam za organizacijo vseh
vrst potovanj po Avstraliji, v domovino in na-
zaj ter povsod drugod.

Povprašajte nas za naše poštene usluge.
Potrudili se bomo, da bo vaše potovanje čimbolj
poceni in udobno.

Izkoristite nizke izvensezonske cene. Na
primer, povratno potovanje Sydney-Ljubljana-
Sydney je najcenejše izven sezone

Potujete lahko s JAT-om, s QANTAS-om,
ALITALIA, ali pa s katerokoli drugo prevo-
niško družbo.

Prevajamo tudi vse potrebe potne dokumen-
te: Povratno Sydney-Beograd \$1150

**SPECIALNE USLUGE ZA ČLANE IN
PRIJATELJE S.D.S.**

Za nadaljne poizvedbe se obrnite na vašega
rojaka

JOŽETA HAMPTONA,

Tel. 622 7336 ali 622 1735,
po delovnih urah pa na 630 8569

... Bel veter izbriše prostor v čisto belino, v beli mir.
Beli in kratki so dnevi, bele in dolge noči: čas prši.
(Pišem, da bi izgazil pot skozi ta zimski, beli, prazni papir; a zaman, bele so besede, te lepe besede brez sledi...)

Ta belina, ki mede vse sledi... to je čas, ki sneži v nas. Ta sneg, ki zasipa vse gazi... to je smrt, ki živi v nas. - A pod ledeno zimsko skorjo smrtonosna reka nosi nov čas: nove pomladi in poletja za nas... in celo večnost brez nas...

To sta zadnji dve kitici pesnitve z naslovom *Let časa*, iz pesniškega dela Borisa A. Novaka HČI SPOMINA, ki je izšlo lani pri Mladinski knjigi v Ljubljani.

Če si lahko sposodimo pesnikovo prispodobno, potem je tudi med nami nekako tako: Ta belina, ki mede vse sledi, čas, ki sneži v nas, smrt, ki živi v nas - in zaman so bele besede, te lepe besede brez sledi...

Kljub vsemu, reka nosi novi čas: nove pomladi in poletja za nas... itd.

Nekateri domnevajo, da nas je v Sydneyu in okolici pet tisoč do sedem tisoč Slovencev. Pravih števil nimamo, ker se nihče ne spomni, da bi nas preštel, sami se pa tudi ne znamo. Nimamo skupne organizacije, ki nas bi enako vse zastopala v vseh ozirih. Pred več leti je nekaj časa obstajala taka organizacija. Razpustili so jo zaradi premajhne podpore vseh društev in zaradi nekaterih posameznikov, ki so uporno tavalili (in danes še tavalijo) v svoji temi in niso razumeli naših skupnih potreb.

Kako bi bilo, če bi to organizacijo ponovno obudili k življenju oziroma jo na novo ustanovili? Čeprav imamo več društev, nam še vedno nekaj manjka: organizacija v imenu katere bi bili vsi združeni, katero bi vsi podpirali in katera bi nas zastopala kot celotno etnično skupino. Odbori posameznih društev so prezavzeti z društvenim delom, zaprti v svoj krog, ki jim jemlje več kot dovolj časa.

Če bi imeli skupno organizacijo, bi ta med drugim tudi lahko apelirala na zvezno vlado, da pri naslednjem ljudskem štetju vključi v vprašalnik vprašanja o etnični pripadnosti, itd.

Mnogo smo že zamudili, prepozno pa ni.

Stran:

Društveno življenje.....	2
Društvena vprašanja in odgovori.....	3, 4
SDS v sliki in besedi.....	5
Vabilo mladini. Lovska sekcija.....	6
Lovci v sliki in besedi.....	7
Mladina SDS. Vama.....	8
From the Youth Section.....	9
Način življenja Slovencev v Avstraliji	10,
Slovenski povratniki iz Avstralije....	11, 12
Za naše žene.....	13
Novi življenjski cikel. Pesmi za mlade	14, 15
The Investiture of Carinthian Dukes	18, 19
19th Century Slovenian Cultural and Reading Societies.....	20, 21
Spet na potep.....	22, 23
Ljudje z Goriškega.....	24
Spomin-kaj je sploh to in drugo.....	25
KLD 58767 se spominja.....	26
Novice iz domovine.....	27, 28, 29, 30
Biseri iz TOFove zakladnice.....	31
Krizanka. Aforizmi Zarka Petana.....	32

Slika na naslovni strani:

Maksim Gaspari: "JURIJA VODIT"

"Avstralski Slovenec" izhaja mesečno. Urednik Joze Zohar. Založnik Slovensko društvo Sydney. Rokopisov in slik ne vracamo. Anonimnih pisem ne objavljamo. Rok za dostavo dopisov je 15. dan v mesecu.

"Avstralski Slovenec" ("Australian Slovene") is published monthly. Editor Joze Zohar. Published by Slovene Association Sydney. Letters and photos received for publication will not be returned. Anonymous letters will not be published. The material for publication should be received before 15th day of the month.

Vsi dopisi - All correspondence to: Editor, P.O. Box 93, Fairfield, NSW 2165, Australia.

Mogoče bomo kdaj tudi za to našli čas - ko ta ne bo več mrzlo pršel v nas, bi rekel kak pesnik...

DRUŠTVENO ŽIVLJENJE

Na našem hribu v Horsley Parku je vedno veselo, predvsem ob sobotah, ko imamo plesne prireditve. V našem domu je prijetno tudi ob nedeljah, ko lahko človek ob najnovjši domači glasbi použije domačo hrano in kaj malega popije, pregleda revije in časopise iz Slovenije, zaigra šah, vrže balince, ali pa kaj drugega.

Zdaj, ko se naša avstralska jesen preveša v zimo, bo na društvu toliko prijetneje, ker bodo notranji prostori ogrevani. In ko se zgodaj stemni, in sediš pri svoji mizi s steklenico vipavskega merlota, ki te še dodatno ogreje, si ne moreš kaj, da ne bi občudoval večernega razgleda, ki se razprostira zunaj pred teboj: širno zvezdno nebo in zgodnji mesec na vzhodu, milijoni prižganih luči velemesta, v katerem veš, da vse diha, se giblje in živi svoje normalno življenje. Pomisliš, kako srečni smo, da imamo naš dom na tako lepem razglednem kraju. Ko bi le mogli vedno tu ostati!

Naš, slovenski dom, ki ga je toliko rok pomagalo graditi, za katerega je toliko ljudi žrtvovalo svoj čas in denar, zaradi katerega smo se tolikokrat kregali in ljubili, ki nas je zbližal in združil ter včasih tudi razdružil, je še vedno naš, slovenski. Še vedno se tu zbiramo, včasih nas je več, včasih manj, se spoznavamo, se pogovarjamo in pojemo v svojem jeziku in se več ali manj držimo naših slovenskih navad. Skoraj te gane, ko vidiš rojaka, ki je zdoma že več kot trideset let, pa še vedno govori slovensko, tako kot takrat, ko je Slovenijo zapustil.

Društvo oziroma velika večina članov svojo domovino Slovenijo spoštuje takšno kakršna je, in z njo tudi Jugoslavijo. Včasih smo se mogoče kregali zaradi nasprotujočih si osebnih prepričanj; izgubili smo veliko dragocenega časa in nič dosegli. Zdaj se zaradi osebnih političnih prepričanj in pripadnosti ne kregamo več. Verjetno smo spoznali, da se nam življenje zelo hitro izteka, da nima več nobenega smisla; umirili smo se, postali verjetno za spoznanje modrejši.

17. aprila bi morali imeti poskušnjo vina, kot je bilo napovedano. Žal, smo morali to preklicati, ker večina naših Slovencev, ki doma delajo vino, je bila mnenja, da vino še ni "zrelo" in da bi bilo boljše še malo počakati. Zato bomo imeli poskušnjo vina enkrat pozneje.

18. aprila je Lovska-ribiška družina priredila piknik z nabiranjem gob v okolici Oberona. Vožnja do Oberona in še malo naprej, je bila za nekatere mogoče malo predolga, zato je pa bil piknik nekaj nepozabnega. Podrobneje o tem je opisano na lovski strani.

BALINARJI so zadnje čase postali zelo aktivni. Če bodo tako nadaljevali, bodo po svoji aktivnosti in organiziranosti kmalu dohiteli lovsko sekcijo. Igrali so za Anzac pokal, potem materinski pokal in še in še. Verjetno se bodo kmalu vključili tudi v Balinarsko zvezo Novega Južnega Walesa, kar nikakor ne bi bilo slabo. Škoda je le, da balinarji nimajo nikogar v svojih vrstah, ki bi o njihovem športnem udejstvovanju poročal našemu časopisu.

MLADINA, zahvaljujoč svojemu organizatorju Toniju Tomažinu in njegovemu mladinskemu odboru, se trumoma zbira na mladinskih disko večerih. Odbor so zaprosili za nabovo posebne razsvetljave, kar jim je bilo odobreno v znesku \$600, kar je bilo več, so pa sami dodali. Namestitev luči in potrebno električno napeljavo sta brezplačno opravila mlada električarja RUPERT NEKREP in JOŽE HEDL, oba mlada Štajerca, ki sta v Avstraliji šele kratek čas. Oba dva ta mesec odhajata v Slovenijo na dvomesečni dopust in ni rečeno, da ne bosta koga pripeljala s seboj. Oba sta bila doma aktivna v mladinski organizaciji, posebno še JOŽE HEDL. Obljubila sta nam, da se bosta po vrnitvi zavzela za delo pri naši mladini in tudi pri društvenem odboru, če je potrebno.

IZ DOMOVINE se je vrnil tudi JOŽE FARKAŠ. Domov pa ta mesec odhaja tudi naš novi predsednik SLAVKO PRINČIČ z družino.

Tudi naš blagajnik IVAN KOŽELJ se je javil iz Slovenije, kjer bo na dopustu do konca tega meseca.

DRUŠTVENA VPRAŠANJA IN ODGOVORI

KAJ JE NOVEGA V ODBORU?

Pred kratkim je odstopil od svojih dolžnosti in od odbora predsednik Henrik Juriševič. Njegovo mesto je prevzel dotedanji podpredsednik Slavko Prinčič, s prireditvijo odbora, seveda. Za podpredsednika je bil izvoljen Štefan Zadravec.

Slavko Prinčič je naš član že več let, bil pa je tudi podpredsednik dve ali tri leta. Doma je iz goriških Brd.

KAKO ODBOR DELUJE?

Še kar dobro, hvala na vprašanju. Odbor se sestaja približno vsak drugi ali tretji teden. Na seji se prebere zapisnik prejšnje seje, ugotovi se trenutno finančno stanje, odobrijo se računi, razpravlja se še o vsem drugem, kar je v zvezi z vodenjem in organizacijo.

Odborniki so seveda hkrati tudi društveni delavci, ki skrbijo takorekoč za vse. Morajo nabavljati, voditi evidenco o zalogi, pripravljati dvorano za prireditve, pospravljati in čistiti, servirati ljudi, letati od enega urada do drugega kadar je potrebno in še marsikaj; včasih tudi po dvanajst ur dnevno. Odbornik ni nobeden plačan, niti lastni stroški mu niso povrnjeni. Točno! Nihče ga ni v to silil. Sam se je javil. Prišel je z voljo in dobrim namenom; ne zato, da bi poslušal očitke od tistih odtujenih članov, ki pridejo na društvo dvakrat ali trikrat letno, da vidijo če društvo še stoji na svojih temeljih, ampak zato, da bi po svojih zmožnostih pomagal.

ZAKAJ POLICIJA NA DRUŠTVU?

Neki naš član, ki že več mesecev dela med člani in odborniki nemir (mogoče je tudi posredno ali neposredno pripomogel k masovnem odstopanju odbornikov, kot se sam hvali), je začel nedolžne ljudi ozmerjati: ti si belogardist in hinavec, ti si nesposoben voditi, ti si neumen, ker si šel v odbor in si še v odboru, tebi bom prepovedal vstop v Jugoslavijo, ta ne bi smel biti v odboru, ker je imel bolano ženo, vsi ste nepismeni in nori, moja inicijativa je, da uničim vas in društvo, niste legalni, in še in še. Večino tega je stresel pred pričami. Nekateri so se zares ustrašili: kako misli uničiti? Se mu je zmešalo? Bo vrgel bombo? Zaradi tega so nekateri člani in gostje

prenehali zahajati na društvo, kar je vsekakor društvu storilo gmotno škodo. Odbor je to dovolj zgodaj opazil in dotičnemu članu začasno prepovedal vstop na društvene prostore. Član je bil o tem pravilno obveščen. Kljub temu je prišel na naslednjo zabavo. Ignoriral je opomin človeka pri vratih, kakor tudi pozneje pri mizi, da se odstrani. Odborniki niso hoteli člana na silo odstraniti, zato so poklicali policijo. Po njihovem nasvetu so člana odpeljali iz dvorane, kjer ga je prevzela policija, strpala v "marico" in odpeljala.

ZAKAJ O TEM JAVNO?

*In the name of truth and public interest.
V imenu resnice in javnega interesa.*

Malo smo društvo ampak vseeno dovolj veliko, da je praktično nemogoče takoj obvestiti vsakega posameznega člana o dogajanjih. Odbor se ne zapira vase. Članstvu po časopisu pove, kar je mogoče čimveč. Ni potrebe, da bi se šli skrivalnice, niti ni razloga, da bi skrivali, če nam gre kaj narobe.

KOLIKO JE RESNICE OB RAZNIH GOVORICAH O NEKDANJEM VODSTVU?

Mlatenje prazne slame ali samo slon iz muhe? Težko je pritrditi, težko je zanikati, še težje vse pozabiti. Celotno stvar raziskuje računovodstvo, zatem, če bo potrebno, še Corporate Affairs Department. Bilo bi napčno delati kakršnekoli zaključke prenateno. Resnica, takšna ali drugačna, zdaj mora priti na dan. Kmalu.

KAKO JE S POGAJANJI?

Državni Oddelek za okolico in planiranje ni pripravljen dati več, kot nam je ponudil. Te dni nas je še obvestil, da nam ne da \$120,000 na odplačilo po nizkih državnih obrestih.

Ker je že občni zbor lani sprejel ponudbo takšno kakršna je bila, bo na tej osnovi delal tudi odbor: advokatom bo svetoval, da ukrenejo vse potrebno v zvezi s prenosom in podpisovanjem listin, čimprej je mogoče. V sydneyskih časopisih lahko večkrat beremo, da je državna blagajna prazna in da ni denarja niti za nujne stvari. Iz tega bi bilo mogoče sklepati zakaj država zavlačuje tako dolgo z odkupom društva.

(Več na naslednji strani)

DRUŠTVENA VPRAŠANJA IN ODGOVORI

BO V WETHERILL PARKU RES SKLADIŠČE IN SEŽIGALNICA STRUPENIH ODPADKOV

Kot smo omenili že v prejšnji številki, je država nameravala postaviti v Wetherill Parku skladišča in sežigalnico strupenih industrijskih odpadkov, ki bi se tja dovažali iz celega Sydneya. Vlado so obtoževali, da je "pod roko" dala fairfieldski občini znatno vsoto denarja za popravilo cest v Wetherill Parku, samo da bi občina odobrila plan. Občina je denar dobila, obe z vlado pa sta kategorično zanikali, da bi tu bilo karkoli "pod roko".

Vsa zadeva je prišla v javnost. Nasprotne politične stranke so začele protestirati, še bolj pa ljudje, ki živijo v fairfieldski občini. Protestu se je pridružilo tudi naše društvo v obliki pisma.

Med tem je še Fraserova vlada v Canberri izjavila da kjer koli se bo že gradilo skladišče in sežigalnica plinov, tja naj bi se dovažali industrijski strupeni odpadki iz vse Avstralije; kar bi bilo v Wetherill Parku, če bi občina dovolila.

Na močan pritisk javnosti, in najbrž tudi po lastni zdravi presoji, fairfieldski župani državi plana niso odobrili.

Sam minister gospod Eric Bedford, ko je videl ta odpor javnosti, je kasneje izjavil, da je zadeva zaključena in da v Wetherill Parku ne bo skladišča, niti sežigalnice strupenih odpadkov.

Torej, tudi te skrbi smo rešeni.

tudi denarno s skromnim prispevkom \$1,000. Kot podpornika sta se še pridružila GORENJE PACIFIC PTY LTD in MAX ROBAR CONCRETING. Pričakujemo, da se nam bodo pridružili še nekateri drugi podjetniki. Razumljivo je, da bo družina Rogelja imela ogromne stroške, saj si bodo morali plačati štiri polne in eno polovično povratno karto. Razumljivo pa je tudi, da društvo ni v stanju, ozoroma si ne more dovoliti, da bi jim samo krilo vse stroške. Zato ostajamo družini Rogelja globoko hvaležni.

NOVE PLOŠČE IN KASETE

Pred kratkim smo spet dobili iz Slovenije pošiljko novih plošč in kaset s slovensko narodno-zabavno glasbo. Oboje lahko dobite na društvu po cenah (ali pa ceneje) kot bi bile v tukajšnjih trgovinah. Kakor veste v tukajšnjih trgovinah slovenskih plošč in kaset skoraj ni moč dobiti.

Na društvu lahko kupite Slovenski koledar, ki ga je izdala izseljenska matica. Stane samo \$ 5.

Lahko vas naročimo na slovenske časopise in revije, če želite. Priporočamo vam Rodno grudo, Delavca, Nedeljski dnevnik in tudi druge. Naročnina ni velika, da si je v tej premožni deželi ne bi mogli privoščiti; in vedno bi bili na tekočem z dogodki v Sloveniji in Jugoslaviji ter drugod.

KDO NAS BO ZASTOPAL V ŠKOFJI LOKI?

3. julija bo v Škofji Loki tradicionalni izseljenski piknik na katerem se srečajo slovenski izseljenci skoraj iz vsega sveta. Piknik spremljajo kulturne prireditve. Kot nam je znano bo letos tam nastopil tudi triglavski pevski zbor, poleg drugih iz Avstralije in od drugod.

Kdo bo pa zastopal Slovensko društvo Sydney? TAMARA, ANDREJ, LUKA ROGELJA s svojimi slovenskimi narodnimi plesi. Spremljala jih bosta oče in mati.

Rogeljevi so naši člani, otroci so del naše folklorne skupine, ki se je posebej specializirala pod vodstvom plesnega učitelja Nikole Ristevskega. Rogeljevi so naše društvo že velikokrat zastopali na pomembnih javnih prireditvah. Odbor je sklenil, da jih moralno v celoti podpre, delno pa

LAHKO ČLAN SKLIČE OBČNI ZBOR?

Pred kratkim se je pojavilo to vprašanje od nekega našega člana.

Odgovor je preprost: en sam član nikakor ne more sklicati občnega zbora, ki bi bil zakonit. V društveni pravilnik je na predlog odbora pred leti bila odobrena in vnešena sprememba, po kateri navaden član lahko zahteva sklicanje zbora, če se z njim strinja najmanj tretjina članov, ki imajo pravico voliti. To pravilo menda velja za vse normalne člane enako. Bivši predsedniki niso izjeme.

Menda smo edino slovensko društvo v tej deželi, kjer je odbor dovolj odkrit, da vse pove svojim članom in drugim, da daje v javnost finančna poročila in drugo, kar je drugod skrivnost. Ni to odkrito, pošteno?

Z vinske trgatve 1982. "Policaja" vodita dekleti v "zapor". Grozdje na "brajdah" je bilo visoko: težko ga je bilo doseči, kaj šele neopazno utrpati.

Havajske plesalke na meddruštveni lovski prireditvi 1982. V gosteh smo imeli tri društva iz oddaljenega Melbourn. Uspešno in koristno prijateljsko srečanje.

SE OBETAJO NAŠI FOLKLORNI SKUPINI BOLJŠI ČASI?

Folklorna skupina Slovenskega društva Sydney, ki je delovala pod imenom Planika, je imela svojo zadnjo spektakularno predstavo na poslovnem večeru za Bredo Čebulj, pred kratkim.

Kot smo izvedeli iz zanesljivih virov, namerava odbor SDS folklorno skupino revampirati, reorganizirati, poživiti in izboljšati njeno učinkovitost z najetjem plesnega učitelja, ki bo otroke naučil več vrst plesov - poleg slovenskih tudi plese drugih jugoslovanskih narodnosti. Priprave so že v poteku, in če bo šlov vse v redu, bodo otroci lahko začeli prihajati k plesnim vajam že naslednji mesec.

Svojega otroka lahko prijavite na tel. 6731449.

VABILO MLADINI

Mladinski odbor Slovenskega društva vabi vas in vaše prijatelje na prijateljsko srečanje z drsanjem na ledu. Dobimo se v soboto 29. maja, točno ob 8. zvečer pri Canterbury Ice Skating Rink, Phillips Ave. Canterbury (blizu kopališča).

INVITATION TO THE YOUTH

The Youth Committee of Slovene Association invites you and your friends to a friendly meeting, with ice-skating. We'll meet on Saturday 29th May, 8 p.m. sharp at Canterbury Ice Skating Rink, Phillips Avenue, Canterbury (next door to the swimming pool).

DISCO DISCO DISCO DISCO DISCO

V petek 4. junija ob 7.30 zvečer. Pridite!

On Friday 4th June at 7.30 p.m. Come!

Super večer s skrivnostno skupino, ki vas bo prijetno presenetila.

Super evening with a mystery band that will pleasantly surprise you.

Opozorilo: Vsem, ki prinašajo pijače s seboj, vstop ne bo dovoljen!

Warning: People bringing drinks with them will not be allowed to enter!

DISCO DISCO DISCO DISCO DISCO

Neki zlobnež je rekel, da bodo naši lovci šli "po gobe". In res, da bi ponovno potrdili svoje organizatorske sposobnosti, so se odločili, da bodo šli nabirat gobe, iskat gobe, gobarit, ali kakorkoli že, samo nikoli "po gobe".

Izbrali so si lepo nedeljo v aprilu. Zbirna točka je bila na društvu že zgodaj zjutraj, odkoder so potovali z osebnimi avtomobili. Njihov cilj je bil kraj za Oberonom, dobri dve uri vožnje.

Našli so si zelo primeren kraj za piknik. Komaj so se ustavili, že so poskakali iz avtomobilov in se porazgubili med borovjem.

Starešina je kuhal lovsko juho za zajtrk, na voljo je bila salama, sir, sendviči, luk. Po odlični lovski juhi so se ljudje spet odpravili v gozd nabirat gobe. Starešina in drugi so med tem začeli peči meso na žaru, pa tudi klobase.

Največ veselja so imeli otroci. Bilo jim je pravi užitek, da so se lahko svobodno podili med bori, plezali na njih in čez posekana debla.

Največ gob je nabral naš tajnik, mogoče 40-50 kilogramov. Menda se namerava podvreči gobovi dieti.

Gospa Tuš je prestrašena javila, da je videla medveda. Bil je samo wombat.

Možakarji so se dajali, kdo bo višje priplezal na hrapavi bor. Ni šlo več tako gladko kot v mladih letih. Eden je tri dni po tistem potožil, da se boji, da je dobil noge na "O". Teden dni kasneje je še drugi pojamaral, da ga še vedno boli mednožje, kjer je dobil črne podpludbe.

Naše žene so pripravile čudovite solate. Po močnem in odličnem kosilu, ki smo ga, kot se spodobi, še pošteno zalili z vinom in pivom, smo imeli še nekaj nenavadnega: zbrani okrog ognja smo pekli kostanje in prepevali slovenske pesmi. V objemu borovih gozdov, v veseli slovenski družbi, smo se za trenutek počutili, kot da bi bili spet nekje doma v Sloveniji.

DRAGO, JOSIP, DJURO, v imenu lovske družine, hvala vam in vašim ženam za tako odlično pripravljeno lovsko večerjo! Hvala tudi MAKSU ROBARJU, ki je lovski družini daroval preko \$200 za pokale! HVALA VSEM, KI KAKORKOLI POMAGATE, DA SEKCIJE USPEVAJO IN Z NJIMI NAŠE DRUŠTVO!!!

Člani in članice Lovski - ribiške družine SDS pred svojim streliščem. Včasih smo bili močni, zdaj smo pa močnejši in tudi bolj organizirani in zavedni lovci.

Del lovcev pred borovim gozdom kjer so nabirali gobe in imeli piknik. Pravijo, da se tako lepo že dolgo niso imeli - piknike bodo zdaj pogosteje prirejali.

Starešina Henrik Juriševič je imel na pikniku največ dela: kuhal je lovsko juho in pekel meso.

Takšna izgleda ena vrsta gob, ki smo jih nabirali. Na vrhu so rjave, spodaj rumene. Če so pravilno pripravljene, so odlične. Tukaj jih nekateri imenujejo "driskarice", najbrž ne brez razloga.

Štefan in Ivan sta pekla kostanje na žerjavici. Lovci, zbrani ob ognju, so kostanje pridno luščili, jih zalivali z vinom in vmes peli slovenske pesmi.

Photos: Emil, Štef Zadravec, Jakob Kornhauser

Henrik Stariha s svojim dekletom Miriam. Redna obiskovalca diska. Henry Stariha with his girlfriend Miriam. Regular disco visitors.

Brigita in Tanja se zabavate na disku. Brigita and Tanja enjoying the disco.

Od leve: Jože Hedl, Tony Tomažin in Rupert Nekrep pred Prešernovim poprsjem na SDS. Mlajša generacija. From left: Jože Hedl, Tony Tomažin and Rupert Nekrep in the front of Prešeren's bust. Younger generation.

"Naš delavec"

Vama

● Kaj je potrebno za srečno in zadovoljno življenjsko skupnost?

Predvsem je pomembno, da sta partnerja telesno, duševno in družbeno zrela za skupno življenje. Najpomembnejša je čustvena zrelost, saj odloča o tem, ali bo skupnost moškega in ženske srečna ali ne bo. Zrelost za skupno življenje vsebuje tudi objektivnost, ki odseva v stvarnem gledanju posameznika na samega sebe in druge. Vključuje sposobnost posameznika, da sprejme ljubezen, ki temelji na resnici. To je zrelo gledanje na ljubezen, do katerega ne pridemo čez noč, ampak sta potrebna čas in postopnost. K srečnejši skupnosti moškega in ženske pripomore stvarna predstava o skupnem življenju, da ga torej vidimo takšnega kakršno je. Skupnost moškega in ženske ni beg pred resničnostjo ali osebnimi težavami. To je eden od načinov življenja, ki prinese nove zadrege, vprašanja ter poleg zadovoljstva tudi nove odgovornosti. V skupnost dveh vsak vlaga samega sebe, usklajuje trenutne želje in bodoče cilje ter prevzema odgovornost za osebne napake. O človeku, ki je prerasel slabost, da krivi druge za svoje napake, o takem, ki pozna in priznava svoje pomanjkljivosti, pravimo, da je zrel, saj je dovolj samokritičen.

● K zrelosti posameznika sodi tudi spolnost

Zavoljo različnih vzrokov nekateri nimajo stvarnih predstav o mestu in vlogi spolnosti v življenju moškega in ženske. Nepoučeni ali napačno poučeni marsikdaj še v zrelih letih zaidejo v eno izmed skrajnosti, ko bodisi zanikajo svoja resnična čustva ali precenjujejo pomen spolnosti. Niti prvi niti drugi ne spoznajo, da je spolnost eden pomembnih, vendar ne najpomembnejši dejavnik, od katerega je odvisna srečna skupnost moškega in ženske.

● Spolnost vendar temelji na biološkem nagonu in dovolj je, da se dva ravnata po »klicu narave«?

Vendar ne smemo pozabiti, da človekova spolnost ni le izražanje biološke nuje, ampak vsebuje mnoge duševne, čustvene prvine, ki pa pridejo v odnosu med dvema do prave veljave šele čez čas. Zato sta nujna sporazumevanje in obojestranska strpnost ter spoznavanje osnovnih značilnosti spolnosti moškega in ženske.

● Je skupnost dveh samo naključje?

Vsi, ki se odločajo za skupno življenje, upajo, da bo njihova skupnost srečna. Vendar o tem ne odloča naključje. Dobra skupnost je odvisna od sposobnosti partnerjev za skupno življenje, ta pa od različnih osebnostnih značilnosti, navad, stališč in pripravljenosti posameznika, da si prizadeva oblikovati ubrano skupnost. To je pomembno vedeti, še posebej zato, ker odločitev za skupno življenje ne spreminja bistva moralne in psihične sestavljenosti posamezne osebnosti. Poleg tega v naši družbi nihče ne sili posameznikov v skupnost ali zakonsko zvezo zaradi kakih ciljev, ki bi mu bili tuji. Zato sta tudi trdnost in trajnost skupnosti odvisni predvsem od

sposobnosti, zrelosti, preudarnosti in konkretnega prizadevanja dveh, od njunih hotenj, da oblikujeta to skupnost po svoji meri.

Res je, da dobra skupnost spodbuja duševno zorenje obeh partnerjev, toda tudi v takšnih razmerah se navade in pogledi le počasi spreminjajo. Spremembe so dolgotrajne in včasih trajajo vse življenje. Osebnostne značilnosti so namreč »psihična dota«, ki jo prinesemo v skupno življenje.

● Kakšno naj bo skupno življenje moškega in ženske?

Iskanje odgovora na to vprašanje se začne z novim vprašanjem: ali skupnost uesteza obema partnerjema, ali krepi njun odnos. Ali skupnost dveh omogoča in zagotavlja skupno in vzajemno rast osebnosti?

Odprta skupnost moškega in ženske je vzajemni odnos, ki omogoča svobodno, odkrito izražanje in razvoj osebnosti obeh partnerjev, bogati njuno osebno rast ter spodbuja zdrav vzajemni odnos. To je taka skupnost, v kateri drug drugemu omogočata razvoj sposobnosti in nagnjenj, v kateri drug drugega spodbujata v poklicni rasti in osebnem razvoju ter pomagata drug drugemu v velikih in majhnih rečeh, ki jih je polno življenje posameznika, obeh, družine in družbe.

DEAR READERS,

So much seems to be happening that I am not quite sure just where I should begin.

I suppose a good place to start would be the last disco which was held on Friday 5th May. I am very pleased to say that turn up was tremendous, and the numbers seem to be growing each month making it a good place to make new friends while enjoying a night of good music and dancing.

A big thank you is in order for RUDDY NEKREP and JOŽE HEDL, two members of the youth committee, who have spent a great deal of their time installing a light show (you guessed right, they are both electricians, forwarding their services for free). This is really just the beginning as the Club has decided to financially support us so that we can eventually have our own equipment enabling us to have a resident D.J., live bands on a regular basis and possibly a fortnightly disco. Of course it is really up to you if this is to be possible because it is your support that counts.

In the past there has been talk of organising outings, unfortunately without too much success, mainly due to the lack of interest you all seem to show, or is it that you are all too shy to come forward with your suggestions? Once again I have had to take things in my own hands so our first outing is going to be very simple but a night to remember with lots of laughs and something to talk about afterwards. On Saturday 29th May, at 8 p.m. sharp we would like to see you all at Canterbury Ice Skating Rink ready for an experience you won't forget, particularly if you have never skated before. In case any of you don't know the address, it is Phillips Avenue, Canterbury. (The rink is next door to the swimming pool).

Next month we are thinking of having a picnic day at somewhere interesting, so if you have any ideas on where we could go, or if you are interested in coming along, contact Tony Tomažin, Youth Organiser, on 799 4214 (late evenings, early mornings, or weekends).

I really should be coming to a close

after rambling on about all the news, so on a last note I would like to invite you and all your friends to the next disco on Friday 4th June. It is going to be a really super night and as a special treat, there will be a surprise band, so come along with your dancing shoes on and find out who our mystery guests are.

By for now,

from B.B. and the

Youth Committee

Point of view

CLUB SALVATION RESTS WITH NEW IDEAS AND FAITH

In the not too distant past, the Club has seen days of muddled practice and procedure. Those few years of clouded management which has robbed our organization of countless opportunities for fellowship and expansion.

People in a democracy cannot be commanded. They must be lead, either by argument or inspiration. People must be wooed and their opinions won.

Well-led, S.D.S. members can bury their differences and win back the Club's future. If necessary they can accept great sacrifices. Without good leadership, members will opt for leadership offering only short term benefits.

The worst sort of leadership is in the vote-seeker. Their aspiring Club officers who whisper in each member's ear what they want to hear.

Understanding and accepting reality is never easy. It took the Club twenty years to get where it is today. What we have today, may not be much, but was won on decisions made for the good of the future.

We must fight for the future.

Now, in our re-growing stage, it is vital we unite and bury our differences. We must give total support to the present Committee, especially Club Secretary, Mr. Jože Žohar. He is sacrificing his time to a heavy workload, thus ensuring the Club has a future to look forward to. Every committee's aim should be that the Club survives. Even if committee does not.

Anthony Tomažin

Tudi pravne norme, ki jih določa avstralska zakonodaja, so Slovenci več ali manj morali sprejeti: predvsem igra veliko vlogo znanje o zakonih iz socialnega zavarovanja, predpisi med delodajalci in delavci, itd.

Delovne skupnosti so se bolj pogosto menjale v času priselitve Slovencev na avstralski kontinent. Danes imajo tisti, ki so zaposleni, večinoma stalno delovno mesto in s tem globlja poznanstva v delovnih skupnostih. V okviru njih Slovenci tudi najpogosteje navežejo stike s pripadniki ostalih etničnih skupin, kar je razumljivo, saj se z njimi vsak dan srečujejo v službi.

Slovenci so večinoma zaposleni v tovarnah ali pa imajo svojo obrt.

G) Duhovna kultura

-Jezik: večina Slovencev govori slovenščino v svojem krajevnem narečju. Glede na dolžino bivanja v Avstraliji in intenziteto druženja s Slovenci, se tudi ta močno meša z angleškimi izrazi. Tako v bistvu naši izseljenci ne obvladajo dobro niti materinega jezika niti angleščine. V tem področju se morda najbolje vidi nastajanje neke slovensko-avstralske, ali bolje, avstralsko-slovenske kulture.

-Besedna umetnost in branje: sta medsebojno povezana. Kot posledica slabega znanja obeh knjižnih jezikov, so tako slovenske kot angleške knjige slabo brane med našimi izseljenci. Še največ prebirajo Rodno grudo, Delavca, Izseljenski koledar, Jano, Našo ženo, Nedeljski dnevnik in podobne revije iz Slovenije. Kar se tiče angleških publikacij, Slovenci berejo največ dnevno časopisje.

V tem razdelku, kot tudi v vseh ostalih, nastopa nekaj izjem, o katerih pa, kot sem že omenila, sedaj ne bom govorila.

Če nadaljujem še s kulturnim udejstvovanjem Slovencev, se to odvija predvsem na slovenskih društvih in v cerkvi. To poglavje, in sploh nastanek in delovanje slovenske cerkve in društev v Avstraliji (natančneje: v Sydneyu, Melbournu in Wollongongu) je za sedaj še prezahtevno in potrebuje daljšo študijo in pregled celotne zbrane dokumentacije. O tem ne morem dati nikakršne izjave, ker vsi podatki temeljijo na letnicah.

H) Domotožje in navezanost na domovino

O tem le toliko: večje ali manjše domotožje se po navadi navezuje na sorodnike, prijatelje v domovini in na slovensko pokrajino. Pomembni pa so tudi spomini na čas, ko so izseljenci zapustili Slovenijo.

S tem naj zaključim in naj še enkrat poudarim, da je vse zgoraj povedano zgolj le skrajšana informacija o opravljenem delu. Pravzaprav pa vsega že sedaj tudi ne smem izdati; še približno dve leti bo trajalo, da vse zaključke in opažanja o načinu življenja slovenskih izseljencev v Avstraliji spravim na papir. Takrat me bodo zanimala vaša mnenja o napisanem delu, ki ga bodo dobila vsa slovenska društva in cerkvi v Sydneyu, Melbournu in Wollongongu.

Ker se s tem člankom poslavljam od vseh prijaznih Slovencev, ki so mi pomagali pri zbiranju podatkov, naj se jim ob koncu zahvalim za njihovo pomoč in sodelovanje. Naj mi oprostijo tudi vsi tisti, ki so me vabili na svoje domove, pa žal nisem imela časa, da jih obiščem. Preveč je bilo prijaznih ljudi in premalo časa...

Vsekakor pa bom odnesla domov polno lepih vtisov in novih spoznanj predvsem o tem, kaj pomeni biti Slovenec izven svoje domovine.

Upam, da se še kdaj srečamo - tokrat v Sloveniji. Še enkrat najlepša hvala vsem in nasvidenje.

Breda

Breda Čebulj

SLOVENSKI POVRATNIKI IZ AVSTRALIJE

Poskus etnološke študije
(Seminarska naloga)

Ljubljana, Beograd 80/81

AVSTRALIJA Avstralijo so odkrili svetu Francozje v 16. stoletju; natančneje pa se je ta del zemlje spoznal še le konci 18. stoletja. Razen nekaj otočij je vsa razprostrta na južnej poluti. Kakor Evropa sredi celinske polute, tako leži Avstralija sredi povodne ali oceanske in se primerno tudi imenuje Oceanija. Obliva jo okrog in okrog veliki ocean; le na zahodnej strani seza indijski ocean do njene celine, imenovane Nova Holandija.

Avstralija, ki je nekaj manjša od Evrope, ima zdaj nad 4½ milijona ljudi, ki so po rodu avstralski zamorci in malajci, ali pa so naseljenci kavkaškega plemena.

Kar se tiče prirodnin, je v Avstraliji najbolj nenavadno to, da skoro na vseh otokih ni rudnin, večjih živali, sesavcev in žuželk; vendar pa je rastlinstvo bujne rasti. Prevažen je tu kruhovec, ki rodi skozi 9 mesecev v letu neprenehoma toliko sadu, da tri drevesa v tem času rede enega človeka. Imenitna je tudi rajska smokva.

Izmed živali je tu največ vrecarjev; kenguru živi v velikih čredah po neizmernih tratih sredi Nove Holandije; njegovo mesto je tečno. Tej celini je posebno lasten tudi kljunaš, kateri navadno živi ob rekah ter si kakor raca v blatu išče živeža. Evropci so prinesli v deželo razne domače živali, žito in vinsko trto.

Melbourne (r. Melborn) in Sydney sta največji mesti na Avstralskem.

Tiskano v četrtem berilu za obče ljudske in nadaljevalne šole. S podobo našega svetlega cesarja. Sestavil: Peter Končnik, Na Dunaju. V cesarski kraljevi zalogi solskih knjig. Tiskano brez premene kakor leta 1903.

U V O D

Seminarska naloga o načinu življenja slovenskih povratnikov, ki so se vrnili iz Avstralije, se vključuje v projekt PZE za etnologijo "Etnološko proučevanje slovenskega izseljenstva". Hkrati je podlaga za proučevanje načina življenja Slovencev v Sydneyu, ki bo tema diplomske naloge.

Nalogo sem pisala na podlagi informacij, ki sem jih dobila pri povratnikih, iz različnih virov ter literature, ki obravnava problem migracij.

S terenskim delom po Sloveniji in zbiranjem podatkov o Slovencih v Avstraliji sem pričela v juniju 1980. leta. Obiskala sem petintrideset informatorjev, med katerimi je trideset povratnikov obeh generacij, ki so se za stalno vrnili v Slovenijo (to so odrasli, rojeni v Sloveniji, ki so se vrnili v domovino in njihovi otroci, rojeni v Avstraliji ali v Sloveniji), trije informatorji se poklicno ukvarjajo z vprašanji izseljenstva, z dvema informatorjema iz Sydneya pa si redno dopisujem in na ta način dobivam informacije o sedanjem načinu življenja Slovencev v Sydneyu. V nalogi informatorjev ne omenjam poimensko (želeli so ostati neimenovani) in jih navajam v posebnem seznamu.

Prvotno je bil predmet raziskave preučiti in prikazati način življenja povratnikov v Sloveniji. Sondažno delo je pokazalo, da se celotna problematika povratništva močno nanaša na bivanje informatorjev v Avstraliji in se zato sedanjega načina življenja ne da obravnavati ločeno od predhodnega bivanja v tujini.

Koncept naloge sem morala spremeniti in preusmeriti v:

- prikaz življenja informatorjev pred emigracijo
- prikaz življenja informatorjev v emigraciji
- prikaz življenja informatorjev po povratku.

Menim, da edino z genetičnim prikazovanjem migracijskih pojavov dobimo celovito podobo načina življenja Slovence - imigranta - povratnika.

Na začetku zbiranja podatkov o Slovencih v Avstraliji sem si najprej dopisovala z Jovanko Sečanski-Noussair, ki je šest let delala v Ministrstvu za imigracijo in etnična

vprašanja Avstralije ter z Lojzetom Košorokom, Slovencem, ki še danes živi v Sydneyu. Na podlagi njunih informacij sem zbrala ustrezno literaturo in sistematično pregledala arhiv Slovenske izseljenske matice ter knjižnice nekaterih ustanov v Ljubljani in Beogradu. Posredovala sta mi tudi naslove povratnikov.

Na terenu sem najprej uporabljala anketo Mojce Ravnik, ki sem jo, glede na specifične probleme povratnikov, razširila. Vse pogovore z informatorji sem posnela na magnetofonski trak. Trije so mi na vprašanja odgovorili pismeno, ker niso hoteli imeti osebnega stika z menoj. Zato so njihovi odgovori pomanjkljivi.

Nekatera poglavja v nalogi sledijo sistemu tabelaričnih prikazov; pri majhnem številu informatorjev se mi zdi ta način pregleden in metodično koristen.

V času zbiranja podatkov sem imela največ težav z iskanjem natančnejšega števila Slovencev v Avstraliji in povratnikov v Sloveniji. Izkazalo se je, da so taki podatki v Jugoslaviji in Avstraliji samo približni in da niso opredeljeni glede na etnično pripadnost emigrantov.

Vsi podatki in trditve v nalogi se torej navezujejo izključno na obravnavano skupino informatorjev in jih zato ne moremo posploševati.

Večina informatorjev je bila zainteresirana za moje delo, čeprav so bili sprva nezaupljivi in so nekateri odklonili sodelovanje. Po prvem obisku nisem več imela težav s komuniciranjem.

Pri pisanju naloge in obdelavi zbranega gradiva sem močno čutila pomanjkanje ustrezne etnološke metodologije. Razumljivo je, da ta ni izdelana, saj se bo izoblikovala šele na podlagi rezultatov dosedanjega dela udeležencev seminarja za etnološko preučevanje slovenskega izseljenstva.

Tudi samostojna etnološka ali druga strokovna literatura o problematiki Slovencev v Avstraliji zaenkrat še ne obstajata niti v Jugoslaviji, niti v Avstraliji.

V diplomski nalogi, ki bo nastala na podlagi stacionarnega raziskovalnega dela med Slovenci v Sydneyu, bom obravnavala še druga področja načina življenja, nekatere teme iz seminarske naloge pa bom skušala dopolniti. Domnevam, da bodo tako marsikatera nepojasnjena vprašanja dobila popolnejšo razlago šele v diplomskem delu.

Vse podatke in informacije (če izključim terensko delo, ki je predmet obravnave posebnega poglavja) sem dobila v naslednjih publikacijah:

1. Luka MARKOVIĆ, Pod avstralskim nebom, Zagreb 1973.
2. Luka MARKOVIĆ, Politička aktivnost naših iseljenika u Australiji i Novom Zelandu - s posebnim osvrtom na NOB.
3. Jovanka Sečanski-Noussair, Migracije Jugoslovena u Australiji. Beograd 1980, tipkopis.
4. V. Mikačić in I. Čizmić, Migracija u Australiji i australska imigracijska politika. Teme o iseljeništvu zv. 2, Centar za istraživanje migracija, Zagreb 1974.
5. Marjan Ravbar, Slovenski izseljenci v Avstraliji. Geografski obzornik 1-2/XX, Ljubljana 1973.
6. Slava Lipoglavšek-Rakovec, Slovenski izseljenci. Geografski pregled predvojnega stanja. Geografski vestnik 1950, Ljubljana 1950.
7. Anton Gosar, Obseg, vzročnost in karakteristika slovenskega izseljevanja v tujino. Iseljenišтво narodov i narodnosti Jugoslavije, Zagreb 1978.
8. Vladimir Klemenčič, Karakter, vzorci in posledice izseljevanja iz Jugoslavije. Iseljenišтво narodov i narodnosti Jugoslavije, Zagreb 1978.
9. Mate Tkalcčević, Društveni, ekonomski i politički položaj naših iseljenika u Australiji. Iseljenišтво narodov i narodnosti Jugoslavije, Zagreb 1978.
10. Tihomir Telišman, Statistički pokazatelji o iseljavanju naših ljudi s posebnom osvrtom na Hrvatsku. Iseljenišтво narodov i narodnosti Jugoslavije, Zagreb 1978.
11. Gazmed Zajmi, Od flotančnosti iseljenika do njihove etničke (nacionalne) aglomeracije. Iseljenišтво narodov i narodnosti Jugoslavije, Zagreb 1978.

(Dalje prihodnjič)

Vsaka Eva lahko utruga jabolko

Prevelika navezanost hčera na roditelje, naj bo to mati ali oče, lahko povzroči stalno zavrtost pri spolnih odnosih zrele ženske. Do take ugotovitve je prišel psiholog Dagmar O'Connor, potem ko je pomagal več kot 600 poročenim ženskam k bolj sproščenemu ljubezenskemu življenju. Krivec za odsotnost užitka v zakonskih spolnih odnosih je tako imenovani sindrom „dobre dekletca“. Hčerke, ki so se ves čas trudile ugajati staršem, ki so se v vseh odločitvah navezovali na odločitve staršev in ki niti v zrelih letih ne morejo samostojno in z vso potrebno odgovornostjo zaživeti, morajo, tako meni psiholog, doživeti polom v zakonski po-

stelji. Odvzeta jim je ena od slajših strani življenja.

V skladu s svojo izkušnjo je O'Connor izdelal tudi način zdravljenja. Ženske, ki ne poznajo orgazma, se zbirajo v skupinah, kjer se uvažajo v bolj sproščeno razmišljanje o lastnem telesu in lastni osebnosti. Osnovno načelo tistega dela terapije, ki je prepuščen ženskam samim, pa je, naj svoje telo sprejemajo in se z njim spoznajo, kot da so stare šele dve leti. Istočasno poskuša psiholog razrahljati odvisnost hčera od staršev v pogovorih z roditelji, nemalokrat pa jih tudi pritegne k sodelovanju. Šele kasneje sledi prilagajanje zakonskemu ali svobodnemu partnerju.

Osnovatelj nove spolne terapije zagotavlja, da je pomagal vsem ženskam, ki so pri njem iskale pomoč. Zdravljenje traja dve leti.

OBRAZNA GIMNASTIKA

Obrazna gimnastika krepi mišice obraza in jih ohranja čvrste, obraz pa ostane mladosten in brez gub.

Proti gubam med obrvmi pomaga že to, če se odvadimo jez-nega izraza, pri katerem potegnemo obrvi skupaj. S konicami prstov rahlo pritiskamo od nosnega korena z levo roko na levo stran in z desno roko na desno stran.

Vaja proti vodoravnim gubam na čelu: položite konice prstov obeh rok nad nosni koren, potem pa masirajte s krožnimi gibi pod rahlim pritiskom proti levi in desni strani do konca obrvi.

Druga vaja proti gubam na čelu: položite prste pod obrvi in istočasno skušajte dvigniti obrvi. S to vajo krepimo mišice čela.

Vaja proti gubam v zunanjem očesnem kotu: s konicami prstov pritiskajmo na sence in hkrati zamižikajmo.

Vaja proti ovelim ličnicam: smejte se od srca in potegnite konicke ust čim višje je mogoče.

Vaja proti gubam okrog ust: menjajte potegnite zgornjo in spodnjo ustnico prek zob.

Vaja proti dvojni bradi: položite prste pod brado in pri tem govorite. Napnite mišice, ki jih pri tem občutite (6 sekund), potem pa jih sprotite. Spustite glavo naprej.

Za čvrst vrat pa je dobra naslednja vaja: obračajte glavo počasi enkrat proti levi, enkrat proti desni rami in potem počasi nazaj. Pri tem štejte do dvajset.

TANJA JANC,

dipl. kozmetičarka

Nedeljski dnevnik

Moške jeseni ni

Kaj je z menopavzo pri moških? — Zakaj napačni mit?

V življenju ženske nastopi obdobje, menopavza ga imenujejo, ko se v njenem telesu dovrši čudoviti kemizem spolnosti — ženska potem ni več plodna. Dolgo je med strokovnjaki krožilo mnenje, da tudi v življenju moškega nastopi tako obdobje, vendar pa ni bilo znanstveno dokazano, kdaj in kako se to zgodi. Zadnja tovrstna študija pa je moško menopavzo povsem ovrgla.

Doslej je veljalo, da prične v telesu moškega količina spolnega hormona, ki uravnava moško spolnost, upadati po 20. — 30. letu in v tem času povzroči moško menopavzo. Nova študija, katero so opravili dr. S. M. Harman in njegovi sodelavci, pa dokazuje, da ostane količina testosterona tudi po tem obdobju dokaj stalna. Ugotovitev so tako nasprotno dosedanjim zaradi tega, ker so po mnenju glavnega raziskovalca ugotavljali stopnjo testosterona pri bolnikih, namesto pri zdravih ljudeh.

Na proizvodnjo spolnega hormona lahko različne bolezni različno vplivajo, zato take meritve nikakor niso zanesljive, še posebno če gre za kronične bolezni, alkoholizem, debelost ipd.

Moške menopavze torej ni! Zakaj pa tudi pri moškem nekega dne usahnejo spolne funkcije, bo treba še odkriti.

OKUSNE IN HITRE JEDI IZ JAJC

Že od davna je tako, da spomladi radi segamo po jajčnih jedeh. Pa ne le zato, ker jih je bilo več na voljo, dokler nismo poznali farmske vzreje kokoši in z njo dosegli enakomerno preskrbo skozi vse leto. Po dolgotrajnih zimskih mesecih prinašajo jajca organizmu nove energijske, hranilne in varovalne snovi, ki so napolnjene v njih in jih teče tudi dobro izkorišča. Vse štiri spodnje jedi so iz naše stare domače kuhinje.

Modrejanska frotalja (Primorska)

Za 4 osebe: 5 jajc in še kakšen beljak, 10 dkg pršuta ali suhe vratovine, 10 dkg sira, približno 3 do 4 žlice moke, sol, poper, olje za peko. Jajca razžvrkljamo in jim primešamo moko, da dobimo gladko in tekoče testo. Dodamo na rezance narezan pršut (ali šunko), nariban sir, po okusu soli in popra. Pečemo po porcijah na ogreti masčobi. Ko testo porumeni po eni strani, ga obrnemo, pokrijemo, da naraste in spečemo še po drugi strani. Takoj ponudimo. Dopolnimo z zeleno solato. Če stoji, ni dobro, rado upade.

Jajčni podmet z ocvirki

Za eno osebo: 3 jajca, pol do tričetrt dl mleka, 8 dkg sočnih ocvrkov, sol, poper.

V lončku razžvrkljamo jajca, prilijemo mleko. Solimo in popramo. V ponvi segrejem ocvirke, nanje zlijemo stepena jajca in z vilicami mešamo, da sočno zakrknjejo in se ocvirki pomešajo med jajca. Ponudimo s solato ali črnim kruhom.

Kmečki vlivanci

Za eno osebo: 5 dkg suhe slaninice, 5 dkg čebule, 2 kuhana krompirja, zelen peteršilj, sol, poper, 3 jajca.

Slanino prežemo na kocke, jo malo precvremo (ne preveč), dodamo na rezance zrezano čebulo, jo svetlo prepražimo in primešamo na listke narezan kuhan krompir. Potresemo s sesekljanim zelenim peteršiljem in prepražimo. Razravnamo po ponvi in polijemo z razžvrkljanimi, slaninami in popranimi jajci. Ko ta sočno zakrknjejo, prepognemo ali samo prežemo na polovico in ponudimo. Zraven damo poljubno zeleno solato.

Skutno cvrtje

Za štiri osebe: četrt kg skute, 4 jajca, 3 do 4 žlice smetane, približno 3 žlice moke, sol, olje ali maslo oziroma margarina za peko. Skuto pretlačimo ali dobro zmečkamo z vilicami, da ni grudasta. Dodamo ji smetano, rumenjake in toliko moke, da je testo gosto tekoče. Solimo in testo zrahljamo s trdim snegom iz beljakov. Spečemo po porcijah v ponvi za palačinke. Cvtje ponudimo k zajtrku, za večerjo, kot prilogo ali k solatam. Če pa cvrtje potresemo s sladkorjem, dobimo okusno sladico, ki jo dopolnimo s poljubno sadno čežano ali kompotom.

Naš delavec

NOVI ŽIVLJENJSKI CIKLUS

Vsi vemo, da se s pomladjo prične novo obdobje mladega leta, da je staro odmrlo, potem ko je v naravi doseglo svoj višek z jesenjo, in da se za zimskim mirovanjem ves ciklus ponavlja. Pomlad je prišla za zimo, kot pride dan za nočjo.

Ko smo v eni prejšnjih številčk govorili o novoletnih šegah, smo poudarili dejstvo, da so številni narodi praznovali ali pa še praznujejo novo leto ob spomladanskem enakonočju 21. marca. Dan se pričinja zdaj daljšati, sonce dvigati, vegetacija se prebuja. Rekli smo, da vednost in znanje razvitih starih narodov nista bila ločena, ampak združena z religijo in umetnostjo v določeno življenjsko filozofijo. Tako smo zapisali, da predstavlja v zvezdoznanstvu, ki je močno vplivalo na tedanje postave, prvo znamenje novega cikla oven, ki začenja zodiak in ki ga zaznamuje planet Mars. Ta je bil pri Rimljanih najprej bog sonca in poljedelstva. Prebujena vegetacija praraste vse šele aprila in maja, to pa je čas, ko stopa sonce v znamenje bika. Bik je prav tisti, ki med 12 znamenji nebesnega kroga, ki med drugimi predstavljajo tudi 4 osnovne elemente, pomeni zemljo. Zato je bik pri starih narodih simbol za plodnost, ki je z zemljo pač v neposredni zvezi in pomeni razplod v naravi sami. Psihološko je njegova značilnost ljubezen, kar izpričuje v astrologiji tudi njemu pripadajoč planet Venera, boginja ljubezni. Kako star je ta pomen, kaže dejstvo, da perzijska beseda ahri (aphri) tudi pomeni najprej kravo in nato bika (plodilno solarno silo, energijo) in je v bistvu iste korenske osnove kot beseda kri. V to zvezo dajejo nekateri tudi ime za april, ki naj bi sicer prišel iz latinskega aperire (odpiranje pomladnih cvetov), dalje grško Afrodito, boginjo ljubezni in lepote in Apisa, čaščenega egipčanskega bika. Bik pa je bil še Zevsov atribut in kasneje Dionizov. Ta je bil bog uživanja, strastnosti, a tudi modrosti.

V pradavnih časih za preprostega človeka pomlad sploh ni bila poseben letni čas. Davni prednik je menil, da sledi zimi poletje. Še danes se namreč pričinja poletje s šegami izganjanja zime in vpeljevanja poletja. V Šleziji imenujejo npr. cvetno nedeljo poletna. Ime pomlad torej ni zelo staro, pojavilo se je šele v preteklih stoletjih po zgledu imen: primavera ali printemps.

Najstarejše slovensko ime za pomlad je vigrad in ustreza latinskemu egrediens, to je čas, ki gre ven, ko je narava zunaj. Ta čas zaznamujejo vegetativni kultni in plodnost čarajoča dejanja, ki jih spremljajo prizadevanja odgnati zle duhove in bolezni.

Pisane šibe cvetne nedelje

Misel na moč zelenja veže pustne šege s pomladskimi ob krščanski veliki noči. V nedeljo pred njo blagoslovljajo v cerkvi mlade veje, zato jo imenujejo cvetna nedelja, v Istri cvetnica, na Goriškem pa oljčnica. Povezane šibe imenujemo pri nas zelo različno. Največkrat jim je dal ime poseben kruhek ali preste, ki so jih vesili nanje. pegelj (Kobansko), drenek (Bela krajina), pušelj (Štajerska), beganica, boganca (Gorenjska), prantelj (Koroška in Gorenjska), vivnik

(Tolminsko) itd. V Ljubljani, njeni okolici in na Dolenjskem so dobro znane butare iz zimzelenega rastlinja in barvanih oblancev. Delajo jih iz oljk, leskovih, drenovih, vrbi, brinovih ali bršljanovih vej. Cvetnonedeljski snop uporabljajo v mnogo namenov; iz šib delajo križce in jih nabija

jo na hišna ali hlevska vrata. Sibe zatikajo v njive ob prvem oranju. Ob hudi uri jih žgejo nad ognjiščem, polagajo jih v čebelnjak ali navezujejo na dreve.

Znana je bila šega, da so otroci znesli k cerkvi stare zaboje in posode in jih razbijali s palicami. Še bolj znane so raglje, drdračke, škretance, ropotci in podobno, s katerimi so hodili po vasi in ropotali. Ves ta hrup je bil prvotno obrambnega značaja in so z njim preganjali demone zla.

Velikonočni prazniki pomenijo konec zgodnje, hkrati pa začetek prave zelene pomladi. V Beli krajini jo imenujejo vuzum ali vezom, v Prlekiji vuzen, kar izvira iz »vzeti«. Po dolgem postu so zdaj smeli spet jesti meso.

Na veliko soboto zvečer žgejo ponekod kresove, ki jih imenujejo vuzemnice. V sprevodu nosijo bakle smolnice, ki jih tudi zatikajo posebno pripravljene v zemljo, najraje v njivo. Na te dni je bilo znano še očiščevalno umivanje v tekoči vodi, ker naj bi ta imela zdaj posebno moč, ki prinaša zdravje. Na veliko soboto so ljudje nosili tudi blagoslovljat jedila, ki so znamenita sestavina tega praznika in ki jih imenujejo žegen: jajca, gnjat, hren, kruh, potica.

Barvana jajca so sploh stara posebnost med jedili. Pri nas delajo najlepše v Benečiji, Beli krajini in v Prekmurju in so med najlepšimi v Evropi. To početje je še vedno od vseh pomladnih šeg najbolj razširjeno tako na deželi kot v mestu, zato bomo o tem spregovorili nekoliko podrobneje.

Jajce je indoevropski simbol. Kozmično jajce, simbolizirano s krogom, je življenjsko načelo. Pomeni zarodek in izvir vsega stvarstva, misterij bivanja, prve starše, popolno stanje združenih nasprotij, upanje itd. V hindujskem, kitajskem, egipčanskem in grškem simbolizmu zasledimo pojmovanje, ki govori o tem, da je jajce, kot izvir vesolja, nenadoma razneslo. To, kar je bilo nekoč celota, pa še vedno vsebuje vse obstoječe in potencialno, ki se bo razvilo v prostoru, omejenem z lupino. Jajce kot simbol izvora je moč najti še pri Feničanih, Japoncih, v Centralni Ameriki in na Fidžiju, v Evropi pa na Finskem.

Večnost predstavlja tudi t.i. ouroboros, kača ali zmaj, ki ovija jajce in se pri tem grize v rep, s čimer pomeni svoj konec kot svoj začetek. Podobno kot pri Hindujskih kolo samsara, označuje ouroboros nesmrtnost, stalnost in modrost. Lupina jajca pomeni Indijcem lupino nevednosti. Če jo predeš, se šele resnično rodiš. Tu gre pač za duhovno rojstvo, za razsvetlitev. S tem sorodno je vstajenje, ki ga jajce simbolizira v krščanstvu. Pri Kitajcih pomeni beljak nebo in rumenjak zemljo. Ta solarno-lunarni oziroma moško-žensko načelo pomeni tudi njihov znak, ki ga poznamo pod imenom jin-jang. Še bi lahko naštevali, vendar nadaljujemo temo. Sonce predstavlja zlato jajce. Večina (starih) narodov označuje sonce z rdečo barvo. To je barva vseh vojnih bogov, energije, krvi, ljubezni, srca, veselja, zdravja, praznovanja. Je kraljeva barva in pomeni povsod obnovitev življenja, zmagovitost in uspeh. Barvanje jajc so poznali že stari Kitajci, Egipčani itd. Perzijski noveletni praznik (21. 3.) se imenuje »Praznik rdečega jajca.«

Slikoviti slovenski pirhi

Da so bila prvotna barvana jajca rdeča in brez okrasov kažejo tudi naše besede zanje: remenice, remenke (rumen je rdeč) v Prekmurju, pirhi (beseda pomeni rdečo barvo, rdečiti; primerjaj še madžarski piro, rdeč, isto grško za ogenj). Pisanice v Beli krajini so okrašene podobno kot prekmurske z geometričnimi, stiliziranimi liki. Pridružujejo se jim krščanski simboli, napisani pa so novejšega časa. Kot ime pove, so pisanice pisali z lesenimi pisalkami, ki so imele vdolbino za vosek. Ko so jajce barvali, se barva voščenih mest ni prijala. Barvali so tudi s čebulo (rjavo rumena), češminovo skorjico (rumena), jelševino (črna) itd. Na primorskih in gorenjskih pirhih prevladuje izrazita naturalistična ornamentika, največkrat rastline in cvetovi. Nekaj posebnega so bili pirhi, ki so jih v Škofji Loki pekli iz testa.

S pirhi se na veliki ponedeljek tudi igrajo. Na panj naslonijo desko in po njej valjajo, trkljajo, takajo itd. jajca. Tisti, ki zadane pirh, dobi oba. Jajca tudi sekajo, z njimi trkajo, turčajo (Notranjska), tilčajo, štručajo (Gorenjska). Na darovanje in žrtvovanje spominja razširjeno darova-

nje in izmenjavanje pirhrov. Iz Ljubljane omenja jo v prejšnjem stoletju prvič omenjeno »jabolčno kanonado« v t. i. »turški jami« pri današnjem Navju. Na isti dan so meščani »obmetavali« z vrha jame znotraj stoječe otroke s slaščicami, pomarančami, jabolki, pirhi itd. Tega dogodka se je po poročilih udeležilo ogromno ljudi.

V zvezi s pirhi nastopa pri nas tudi zajec ali kunec, le redko kdo pa ve, odkod se je vzel. Dobili smo ga iz germanskega sveta. Zajec je emblematična boginja Ostare ali Eastre, boginje zarje in pomladi, začetka življenja. Zajec je v tej mitologiji lunarna žival, ker živi ponoči, v mesečini. Zato je povezan z luno in zemljo. V azteški mitologiji je luna zajec ali kunec. Za lunarni festival na Kitajskem izdelujejo figurice iz belih zajcev. Zajec pri Indijancih vzhodnih gozdov Amerike pomeni sleparja (luna laž!). Simbolizira plodnost in pohotnost ter se s tem idealno veže na pomladni čas pirhrov.

Praznik zelenega Jurija in fantovske tekme

Jurjevo ali 24. april je star pastirski praznik, ko so pričeli na pašo goniti živino. Pastirji so se držali mnogih šeg in verovanj, s katerimi so hoteli zagotoviti živini zdravje. Da bi odvrnili demone, so na ta dan delali velik hrup. Živino so okrasili z zelenjem.

Obramba in čaranje rodovitnosti pa se je v tem času najbolj vidno uveljavilo v šegah z zelenim Jurijem. V mnogih deželah Evrope je znana navada voditi v zelenje odetega dečka v sprevo, peti pesmi in pobirati darove. Ta šega se je najdlje ohranila v Beli krajini in ponekod na Dolenjskem. Pastirji, navadno pet, gredo »Jurija vodit«; ovijejo ga v brezove veje na kapo iz zelenja pa mu pripnejo rdečo rožo (obrambno sredstvo). Spremljevalca, ki držita Jurija, nosita zelene veje, četrti piska na piščalko, peti pa trobi na jelšev ali kostonjev tulj ali trobento in pobira darove.

Sv. Jurij, ki je bil iz Kapadocije in je pod Dioklecijanom pretrpel mučeniško smrt, je bil kasneje silno priljubljen med ljudstvom. Slavni boj z zmajem se pojavi v legendi o njem šele v 11. st. Viteštvo si ga je izvolilo za svoj vzor in zavetnika in je očitno nadomestil neko važno slovansko pomladno božanstvo. Morda je bil to prej Jarnik, Jarilo ali Vesnik, katerih zasluga je bila, da je ozelenela trava? Turjaška srednjeveška freska ga kaže v beli viteški halji z ilirsko belo zastavo z rdečim križem in z zelenjem v rokah. Kot tak močno spominja na ilirsko-rimsko boštvo Silvana, ki je bil tudi zaščitnik zelenja in je v rokah držal isti atribut. Sv. Jurij je povezan tudi s skandinavsko mitologijo in s čaščenjem vode in dreves, kot je primer mlaja na 1. maj pa tudi z dionizičnim veseljaštvom. Kot tak je svojevrsten primer religioznega sinkretizma, to je poganstva in krščanskega stajanja.

Pastirska praznika sta še Florjanovo (svetnik je znan zaščitnik pred ognjem) 4. maja in binkošti (iz grškega pentekoste, petdeseti dan), ki jim v Prekmurju pravijo risali (iz latinskega rosaria, rusalia, grško-rimski praznik rož). Z vejami in zelenjem krasijo ob tem času hiše in vodnjake. Zvečer kurijo kresove in prirejajo fantovske tekme. Posebna oblika fantovskega tekmovanja, ki pomeni v bistvu iniciacijo, sprejem v družbo moških, je še vedno živo štehanje v Ziljski Bistrici ali drugod na tem koncu, kjer pa se je na poletno ali jesensko prošenje.

Clani fantovske družbe-konte, štehovci, skušajo jahaje na kobili v diru zbiti z droga sodec. Ko ga razbijejo, love še obroče na kij štehan.

Zmagovalec dobi od deklet za nagrado venec, potem pa pod lipo zaplešejo visoki rej.

Zadnja šega ob nekaterih manjših cerkvenih praznikih tudi končuje obdobje rojevanja zelenja, ki se potem prevesi v poletni čas. Tako je končan še en cikel letnega življenjskega kroga, ki je včasih na našega človeka in način njegovega življenja močno vplival.

Besedilo: **Damjan Ovsec**,
dipl. etnolog,
Pionir

PESMI ZA MLADE

Meta Rainer

Mamica

*Mamica je
neugnana:
vsako jutro
že zarana
in do poznega
večera
dela, nič ne
da si mira.*

*Kuha, šiva,
čisti pere,
z nami poje,
knjige bere,
z nami joče
in se smeje,
v svojem nas
naročju greje.*

*Mamico imamo
radi!
Za svoj praznik
zdaj, spomladi,
šopek lep
od nas dobi,
zraven pa
poljubčke tri!*

Kajetan Kovič

MEDVEDJA ŠOLA

*V medvedji šoli sedijo medvedi
in vrtijo debele oči
in se potijo pri abecedi
in se mučijo s piko na i.*

*Sklanjajo medved, medveda, me-
dvedu
štejejo urno od ena do sto,
brundajo v zboru pesem o medu,
malo narobe, a vendar lepo.*

*Na zemljevidu medvedje dežele
iščejo lego medvedjih planin
in se učijo, kje bodo cvele*

prve trobentice, teloh in brin.

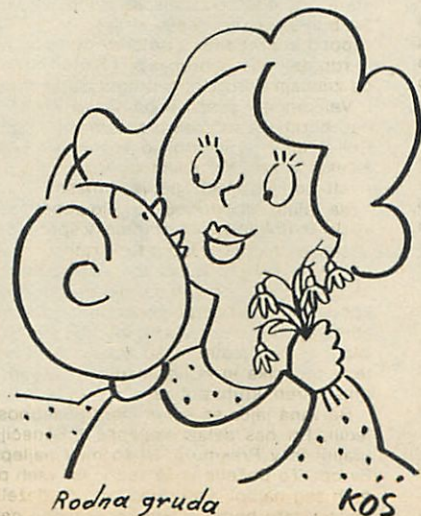
*Šola je dolga osem razredov,
ure in leta pa hitro beže
in v spričevala malih medvedov
same debele petice lete.*

Tone Pavček

ŽABJA USPAVANKA

*Rega, kvak, rega, kvak,
mi smo pa mi!
Kadar povsod je mrak,
luna pri nas zaspi,
luna nebesni škrat,
žabe ne gremo spat!
Mi smo pa mi!
Rega, kvak, rega, kvak!*

*Kadar povsod je mrak,
rega, kvak, rega, kvak,
prvi naš moški zbor,
prvi naš ženski zbor,
pojeta dol in gor
mi re do, do re mi,
rega, kvak, rega, kvak,
mi smo pa mi!*

The places you can store a Pacific 14 are numerous.

And perhaps the only thing more amazing than what the Pacific 14 will fit into, is what will fit into the Pacific 14. All the clothes in this photograph, for instance.

While there's room for all these clothes on the inside, there's also room for something else.

A dryer on top.

The gentle tumble washing action gives your clothes a longer life better economics and superior wash results, while using less water, an important feature in areas where the water is precious.

With the Pacific 14, you get all the features you'd expect and more.

For instance, the wash bowl is large and made of stainless steel.

There's an automatic dispenser to ensure even distribution and economic use of detergents and conditioners.

There are 14 wash programmes to suit all washable fabrics.

But with the Pacific 14 you get something else.

Suspamat. A special shock absorbing system that greatly reduces noise and vibration.

Already there are over 3 million Pacific tumble action washers in use around the world.

Due to their years of proven reliability Pacific have extended their warranty to 2 years.

That's double that of other washing machines.

The Pacific 14, now available at selected retail outlets.

Or contact Gorenje Pacific, 8 West Street, North Sydney, N.S.W. 2060.
PH: 929 5277

Fits your lifestyle

pacific
by gorenje

On Sunday, 16th March, 1414, Ernestus Austriacus, in the Slovene historical literature better known as The Iron Ernest, was installed as the Duke of Carinthia. The date is significant because this was the last time that the investiture was performed according to the ancient custom in a ceremony at the Prince's stone on the Field of Gospa Sveta. Ernest's son and successor, the German Emperor Frederick III, whilst acknowledging the validity of the ceremony, declined to go through it, claiming that it would be inconsistent with his position of the King of Rome. After him the ceremony was not resurrected.

The ceremony was unique in feudal Europe in that the duke was installed by a peasant and not by his sovereign, the king. The uniqueness of the ceremony attracted the attention of many philosophers and historians throughout Europe, among them the fifteenth century humanist Enea Silvio de Piccolomini, later Pope Pius II, who in his work *De Europa* devoted a full chapter to a detailed description of the ceremony claiming that it was so unique that one did not hear of something similar anywhere else.

By the time of the Iron Ernest the ceremony was already eight hundred years old. Although the first reference to the ceremony was made in a ninth century document, the first description of it was contained in an inset to the *Schwabenspiegel*, a compilation of German customary law dating from the eleventh century. The oldest preserved copy of this inset dates from the fourteenth century. There is another copy in existence, written some hundred years later. Both are written in the Alaman dialect of German, but there are differences between the two versions and many gaps. Xerox had not been invented yet then and copies were made by the laborious process of hand-writing by scribes, usually monks, churchmen being then the only literate people. Copying and recopying by hand lead to many errors with many scribes not understanding the subject matter, so the accuracy of old documents is often suspect. This is often compounded by the fact that some alterations were often deliberately made by scribes to support the sometimes spurious claims of their masters. Falsification of history is by no means an invention of the twentieth century. Therefore, it is even more significant that all old documents show emphatically the Slovene character of the investiture ceremony, as Slovenes, at the time the documents came into existence, were confined to the lower strata of society and could not influence German scribes to be biased in their favour and neither was it in the interest of the German feudal lords to emphasize the Slovene character of the ritual.

From the two versions of the *Schwabenspiegel* it is possible to reconstruct the course of the investiture ceremony as it existed in the eleventh century.

After the death of the old duke, the kosezi had local court meetings at which they selected their delegates to the general assembly. Kosezi were a peculiar Slovene institution and will be dealt with later. In the eleventh century they were freemen, a kind of lower gentry. At the general assembly for the whole of the land the delegates elected one from their midst to be the "Judge of the Land". This Judge of the Land then asked each kosez in turn to state on oath whether the person, who the sovereign of the state had proposed to be their duke, was a proper person for that position. If not, the sovereign had to nominate someone else. If yes, then all kosezi and other people had to assemble at the prince's stone on the field of Gospa Sveta to attend the solemn investiture.

The duke, dressed in a peasant costume and sitting on a mare, circled the prince's stone three times, whilst the assembled people sang a hymn in Slovene. "Čest i hvala Bogu vsemogočimu, iže stvoril nebo i zemljo, da dal jest nam i našej dežele knez i gospod po našej volji". Glory and praise to Almighty God, who created heaven and earth, for giving us and our country Prince and Lord according to our will.

After the investiture the duke had to go to the King's court to pay homage to the King, still dressed as a peasant. Only after the homage he could change clothes. Also, no one could sue the duke before the king but a Slovene. If anyone else sued him the duke could say to him: "I do not know, dear friend, what is in your mind, I do not understand your language".

Later records give more detailed and somewhat different accounts. According to the one of Piccolomini, the peasant, who had hereditary right for this function sat on the prince's stone when the duke, dressed as a peasant, approached, leading a mare and a bull, and was accompanied by his courtiers dressed in scarlet. The duke was preceded by standard bearers with the ducal ensign and twelve smaller ensigns and the Palatin Count of Gorica. When the peasant on the stone saw the approaching duke, he cried out in Slovene: "Who is this man who I see in the procession?" The people standing around the stone said: "The Duke of the Land". Again the peasant: "Is he a just judge, who seeks the prosperity of the fatherland? Is he worth of the honour? Is he a defender of the christian faith?" All answered: "He is and will be". The peasant then asked: "I ask you, by what right does he want to displace me from this seat?" The Count of Gorica then said: "He will pay you sixty coins. These animals will be yours, and the ducal attire, which he wore before, will be yours, and your house will be free of dues". The peasant then slapped the duke, told him to be a just judge, dismounted from the stone and departed taking with him the two animals. The duke mounted the stone, waved his sword and promised to be a just judge. After the ritual at the stone, the duke and his retinue went to the nearby Church of Gospa Sveta, where the duke was blessed. After church he took off the peasant costume and donned the ducal cloak. He returned to the field and took part in the feast and later held court conferring feuds. Piccolomini also added that the duke had the right to defend himself in the presence of the emperor against the accusers in the Slovene language.

Other accounts, some written before some after Piccolomini, give slightly different versions. They say that after the church service the duke and his retinue went to the ducal throne, also standing on the Field of Gospa Sveta. Whilst the prince's stone is the bottom part of an old Roman Ionic pillar turned upside down, the ducal throne is constructed of stone slabs, also collected from Roman ruins. It was made in the form of two seats, back to back. One seat was for the duke and the other for the Count of Gorica. It was here that the duke conferred the feuds. Some historians speculate that the other seat was originally meant for the kosez Judge of the Land, who was only later replaced on the seat by the Count of Gorica.

The investiture of the Duke of Carinthia was unique in many ways. As said before, in other lands of medieval Europe it was the king who installed a duke by handing him the ducal standard. In Carinthia it was a peasant who installed the duke and the duke had to promise to the assembled peasantry that he would faithfully carry out his duties.

The duke himself had to don a peasant costume throughout the ceremony, whilst his entourage was dressed in splendid apparel as it became their rank and position. The highly born duke also had to suffer the indignity of being slapped by a peasant.

(To be continued)

Bert Pribac *Paper presented at a Conference on Awakening of Eastern Europe, M.Lib.(UNSW) 9-3 July 1981, at the Australian National University, Humanities Research Centre, Canberra.

Even the sometimes erotic folk poetry was anathema to them (Slodnjak, pp.45 and 82).

Yet, the very increasing number of authors, who wrote in Slovenian is a good indicator of the spread of the Slovenian sphere of influence in the period of the Enlightenment and in the succeeding romantic period.

Hočavar quotes from Grafenauer who counted about 100 Slovenian authors between the years 1750 and 1820 and 50 of them were still alive in 1820. By 1828 there were 82 of them and by 1858 the figure doubled.

No wonder that the poet Prešeren took a jibe against the many utilitarian writers or authors of that era whose work he considered very poor linguistically or topically. He wrote a satirical poem *Nova Pisarija* (The New Writings) which started thus:

Now that in Carniola everybody is a scribe and peddles books to the folk...

But before 1848 only one newspaper, the *Kmetijske in Rokodelske novice*, whose editor was the veterinarian Bleiweis was published and in the early thirties the literary almanac *Kranjska čbelica* (The Karniolian Bee) was allowed to see the light for four years though German language newspapers did publish from time to time Slovenian contributions. Prešeren who also wrote excellent German poetry, published most of his Slovenian poetry in German newspapers.

Bishop A.M. Slomšek also tried to establish before 1848 a society for publishing "good Slovenian books", but he did not obtain permission from the authorities, though in 1846 he was able to start his almanac *Drobtinice* (The Crumbs) a very good companion to the school texts. From his endeavours were nevertheless born two of the most successful Slovenian publishing enterprises, the *Družba Sv. Mohorja* (St. Mohor's Society) in Celovec and the *Slovenska Matica* in Ljubljana respectively. The first was established in 1851 in Klagenfurt (Celovec) and by the end of the 19th century had more than 80,000 subscribers who were able to obtain regularly books of religious contents, church censored novels and other utilitarian readings. The *Slovenska Matica* in Ljubljana on the other hand was responsible for scientific books and was supported by many nationally conscious priests and intellectuals. By 1874, the *Matica* had almost 2300 members. Some of the papers published by the *Matica* were of excellent quality and its *Letopis* (Annals) could be considered first Slovenian scientific magazine. No need to say that after the March revolution almost every town had its magazine and newspaper. By the end of the century the postal authorities of Carniola reported to have handled one and a half million pieces of newspapers and magazines in one year. This was so from Gorizia, to Klagenfurt and to Maribor where in 1868 the first Slovenian daily, the *Slovenski narod* was published. By then there is already evident a differentiation of the intellectuals into two currents, the conservative clergy and the intellectual liberals. In that era there is also constant growth in the number of literary and professional magazines, too many to be named. In the late 1860 there is already dawned in the Slovene literature, what is called the period of realism. And though the post-March period was rather brief, not all activities in publishing ceased, not all of the newspapers were forced to stop. Until the restoration of the constitution in the 1860s there was some continuous publishing, the literature flourished to some extent though censored and the schools had more students than before.

(iv) The Schools

When in 1774 with the school reform, about 4000 elementary schools were established in the Austrian realms, in the Slovenian provinces a school was established eventually in each parish. By 1810, every seventh child was enrolled. By 1900, 85% of Slovenian children attended some kind of school. Every freed peasant desired that his son be an educated gentleman. Education was the way to it.

Title of Conference: Romanticism and Revivals; Culture and Nationalism (Continuation) in 19th Century Europe.

The compulsory schooling was not only that initial impulse for economic development but also for the national consciousness. The state was interested in an educated labour force, able to understand new cultivation methods, trained for the manufacturing factories, for the mines and transport activities. What the peasant saw above all was his own betterment. State and peasant interests coincided in this instance. In 1838 a member of the Ljubljana Commercial Commission sees the need for better educated tradesmen and demands from the governor to create more and better trade schools. By 1849 a Slovenian agricultural college was established and four teachers' colleges were established with Slovenian as the language of tuition. The existing midwifery schools and the medical-surgical schools also adopted Slovenian in some of their courses.

The high schools of gymnasiums though, and the dozen of normal schools, had German as the language of tuition and the battle to introduce Slovenian into them lasted well into the late 19th and early 20th century and was the reason for much bitterness between Slovene and German and Slovene and Italian nationalists.

The government not only established and financed the schools but also subsidized the publishing of Slovenian school text books. In fact so much, that bishop Slomšek wrote in 1846 that there were too many schools already and there existed the danger, that the schools will turn out a rebellious generation, without fear of God or of state (quoted from Gestrin/Melik, pp. 76, 127). Slomšek was proven to be right a great deal in the succeeding generations. Nevertheless by 1890 there was a school in every major Slovenian village already and though it seems contradictory, bishop Slomšek must be given credit for many of them. His love for his people was very often stronger than his ideological reservations. Hočevar (p. 34) has provided an interesting table of literacy among the Slovenes in the second half of the 19th century. He derived it from the 1910 Austrian census. The following table indicates a tremendous change in the quality of human resources within only two generations in the Slovenian provinces.

Year of birth	Percentage of illiterates
1840-1850	40
1850-1860	27
1860-1870	16
1870-1880	9
1880-1890	5
1890-1900	3

These were the impulses that justified the creation of printing houses, publishers, cultural and reading societies.

3. The Societies Period

(i) Cultural Societies, libraries and reading societies

The many societies that sprung up after the revolutionary year of 1848, were channels of awareness through which a people's energy and spirit found the way to express its national consciousness and creative vigour. Compare to the Czech and Croats, the Slovenes were a few decades late in establishing their societies. In fact the year 1848 found them without a political society which would have been able to formulate their national aspirations and obtain concessions from the State.

It was only a group of about 40 Slovenian students in Vienna that was able to put up a kind of enthusiastic national programme. Even they may have been given a spurt by their Czech compatriots. This group of students asked for a unified Slovenia (Zedinjena Slovenija) with its own parliament under the Austrian crown. Basically they demanded an administrative unit within the empire based on linguistic propinquity and not a national independence or autonomy.

(To be continued)

Benetke. Kanal Canonica.

Zvečer, ko zapiha mrzel veter, sva lačna in zato si privoščiva pravo pojedino. V preprosti gostilni natočiva veliko različnih jedi, v malih količinah in liter rdečega vina, in ko nekaj ur kasneje odkorakava proti hotelu, sva v rožicah. Zakaj pa ne, saj sva na dopustu!

Benetke so res čarobno mesto; palače, stare stoletja, te ne samo spominjajo na bogato zgodovino ampak te tako rekoč uspavajo v preteklost. Mostički nad kanali (res, priznati je treba, da nekateri zelo neprijetno dišijo), so romantični, cerkve so čudovite, morski promet je živ in majhne trgovine z zlatnino in spominčki so tako mamljive, da te noge kar na silo zanesejo preko vrat v notranjost, kjer se prodajalke zelo trudijo, da ne odideš praznih rok. Gondole, ki jo vidite na sliki, nisva najela, kajti pozimi ni najbolj prijetno.

Čas je kar prehitro minil, a ni mi bilo hudo pri srcu, kajti pred nama je bilo spet potovanje z vlakom in nato težko pričakovano srečanje z domačimi, in zima na deželi, sankanje in kepanje ter še kaj!

V petek ponoči sva se torej odpeljala iz Benetk proti Ljubljani. Vlak je star, umazan, kdo ve, koliko let že vozi na isti progi, dan za dnem? Sedeži so raztrgani, stranišča kmalu po odhodu iz Benetk tako dišeča in umazana, da ti je že na hodniku slabo (vlak pripelje namreč iz Rima, preko Benetk, preko Ljubljane do Beograda). Res ni bilo prijetno celo noč

preživeti na tem starem čučuju, ki je za v pokoj. Celo noč, se čudite, pa saj od Benetk do Ljubljane ni tako daleč? Ja, to pa je druga zgodba, a ker je del najinega potovanja, jo bom na kratko opisala. Najprej naj vam povem, da se vlak ustavi v Trstu, kjer vedno naloži na stotine Jugoslovancev, ki, ali tam delajo, ali pa pridejo nakupovat. Zato na naši carini vlak vedno stoji kakšno uro, kajti, veliko ljudi nakupi preveč stvari, kot pa je dovoljeno, ali pa tihotapi zlato in podobno. Zato sem moža prosila, naj se ne razburja, tako je bilo, in tako bo, jeza ne pomaga. Zaprl je oči. A po dveh urah čakanja sem bila jaz tista, ki je postajala razburjena. Vlak je imel že veliko zamude, sedeži so bili neudobni, po kupejih je smrdelo, ljudje so se prepirali, in, kar me je najbolj jezilo, tam v Ljubljani so me domači pričakovali na postaji in zmrzovali že več kot dve uri. No, in prav takrat so bile moje misli pretrgane, vstopil je namreč carinik, pregledal naše potne liste, postavil nekaj vprašanj glede prtljage in nam potem rekel naj vsi izstopimo na hodnik. Prevrnil je vse sedeže, vreče, ki so ležale na tleh, pokimal in odšel. Nič ni našel, a kaj je iskal? Mogoče mamila... No, še kakšna urca je minila, in končno je vlak vstrepetal, se stresel in utrujeno odpeljal naprej, a na pol prazen. Veliko ljudi je ostalo na mejnem prehodu, da "poravnajo račune".

V Ljubljani sem objela premraženo sestro in Braneta. Povedala sta mi, kako sta se vozila po Ljubljani in iskala kakšno odprto kavarno, da bi popila toplo kavo in se pogrela, a še tistih nekaj kavarn, ki so bile odprte, so bile "zasedene" s pijanci, ki so se prepirali. In to na soboto zjutraj, okoli dveh, treh... In še isti dan, ko sem, lačna vsake slovenske besede, prebiralala časopis in poslušala poročila, sem se spogledala z domačimi in se zavedala, zakaj je imel vlak toliko zamude. Od tiste sobote naprej je namreč začel veljati nov zakon o tem, koliko lahko jugoslovanski državljani prinese iz tujine, ne

da bi mu bilo treba plačati carino. Prej je lahko prinesel za skupno 150 starih tisočakov, zdaj pa se je vsota zmanjšala na 20 starih tisočakov. Cariniki so začeli nov zakon upoštevati ob polnoči, državljani pa so zanj zvedeli šele naslednji dan, ali pa na meji, ko so morali plačati carino! Lahko si mislite, kako ogorčeno so zveneli članki v domačih časopisih, posebno, če pomislimo, da gredo ljudje v Trst ali v Avstrijo po kavo, olje, šampon, pralni prašek, ipd... No, in midva sva pač imela srečo, da sva bila prav na tistem vlaku, ki je prvi pripeljal na mejo po polnoči! Nedeljski dnevnik je pisal, da so samo tisto noč cariniki zaplenili več ton kave, da o ostalih stvareh niti ne govorim. No, pa naj bo o tej "slavni" noči dovolj. Verjetno vas zanima, če sem našla tako zaželjeni sneg? Ne, tiste prve dni ga doma v dolini ni bilo, planine pa so seveda že bile bele. Dolina se je kopala v lepem soncu, kot da bi bilo v jeseni, vse je bilo zlato. Sprehajali smo se, se igrali nogomet, se skrivali in lizali ledene sveče na mlinu na vodo, ki je bil še poln ledu, ker so imeli novembra sneg in mraz.

Pričeli so se obiski, treba je bilo obiskati strice, tete, sestrice. Peljali smo se v Limbuš pri Mariboru, vozil je moj mož, in čeprav je bilo treba šofirati na desni strani, se je odlično odrezal. Peljali smo se v Velenje in Šoštanj; mesta rastejo, lepa so in moderna. Velenje se zdaj imenuje Titovo Velenje in sredi mesta stoji ogromen kip tovariša Tita, okoli njega pa so posejali rože. Ko sem se pogovarjala z ljudmi, pa najsi bo s stari ali mladimi, smo se strinjali, da bo Tito ostal še dolgo med nami, ne zaradi spomenikov, ki so mu jih zgradili, ampak zaradi čudovite Jugoslavije, ki jo je pomagal zgraditi, in v kateri zdaj živijo Cicibani, ki o njem prepevajo oziroma deklamirajo lepe pesmi.

Pravzaprav, tiste prve dni v Sloveniji smo bili nekam žalostni, kajti vsa dežela je žalovala za Slovenci, ki so umrli na Korziki. Odpotovali so na enodnevni izlet, a se niso nikoli vrnili, kajti letalo je strmoglavilo. Nihče ne ve, kje in kaj nas čaka, to je kruta resnica, zato je pač treba vzeti vsak dan tako kot pride...

Zjutraj sem se zgodaj prebudila, saj smo bili z domačimi šele dva tedna skupaj in smo torej nadvse radi klepetali. Brat nam je večkrat zaigral na električne orgle, tako da so nam pete zacepetale in bi se najraje vsi zavrteli. Nekega jutra, ko sem odprla okna, sem vzkliknila: "Sneg!" Joj, kakšno veselje! Naneslo ga je okoli trideset centimetrov, veje dreves pod najinim oknom so bile upognjene pod težo in nekaj pozabljenih rdečih jabolk je trepetalo v vetru. Ko sta se prebudila tudi mali Aljoša in brat Dušan, je bil pravi praznik. Prvi je privlekel na dan sanke, drugi svojo smučarsko opremo in izginila sta za celo dopoldne. Mi pa smo pričeli odkidavati sneg okoli hiše in garaže in smo bili kmalu vsi rdečih ličk in praznih želodcev! Na žalost pa so snežinke še kar padale, celo noč in cel dan tako, da na dan najinega odhoda nobeden osebni avto ni mogel na pot v Ljubljano. No, pa sva se vsedla na avtobus in že okoli devetih zjutraj sva bila na železniški postaji, kjer pa sva zvedela, da ima najin vlak več kot dve uri zamude, zaradi snežnih metežev. Saj pravi pregovor, vse je lepo in dobro, če je v pravi meri, in snega je zdaj bilo že preveč. A ni mi bilo žal, kdo ve, koliko let ga spet ne bom videla...

(Dalje prihodnjic)

Benetke. Zamorca na stolpu ure.

Med večerjo je beseda nanesla tudi pogovor na preteklo vojno. Boter Fritz je menil, da je še sreča, da v teh krajih vojne skoraj niti čutili niso. Glavno in najhujše se je dogajalo po Štajerskem, Gorenjskem, Dolenjskem in drugod.

"Ruse, ki so se tod mimo vračali proti madžarski meji, smo pa le spoznali," je dodal Hanci in pri tem gotovo imel v mislih Peglarjevo Anuško, za katero se je govorilo, da so ji Rusi napravili nezakonskega otroka.

"Uboga Anuška," je pripomnila Mariška, kotda bi brala moževe misli, "kaj si je mogla? Končno pa, kot vidimo, se je vse obrnilo na dobro."

"Pred detetovim rojstvom je govorila, da ga bo vrgla v gnojnico, samo da se rodi. Kasneje je dete tako vzljubila, da se še sedaj kesa tistih svojih besed. Tudi mati in oče sta se morala sprijazniti s tem, da bo pri hiši nezakonski otrok."

"Bog naj osreči Anuško in njenega posiljenca - oženil je pa noben fant ne bo."

"Pustimo siroto pri miru, dovolj je trpela in še trpi. Sicer pa, kdo pa ve, ali jo je Rus posilil, ali se mu je sama dala - nihče ni bil priča."

"Narodnega heroja pa le nimamo."

"Kako, da ga nimamo? Kaj pa Štefan Kovač v Murski Soboti? Se Štefan ni boril in umrl tudi za nas?"

"Že, že. Mislim reči, da nimamo heroja iz naših vasi."

"Nihče nas ni poklical, sami pa tudi nismo šli med borce; najbrž smo sami krivi."

"Slišal sem, da bo Štefan Kovač dobil lep spomenik v Murski Soboti."

"Naj mu ga kar postavijo. Po tistem, kar slišimo govoriti, da je storil in za kar je umrl, si je gotovo zaslužil lep spomenik."

"Na meji je še vedno zelo nevarno. Zdaj niti tihotapiti skoraj ni mogoče. Menda te kar ustrelijo, če te dobijo ob meji, kjer nimaš kaj iskati."

"Naših ljudi pa le ne bi smeli kar tako streljati."

"Pravijo, da izdajalci še vedno hočejo naskrivaj prestopiti mejo in se izogniti pravični kazni."

"Kakšni ljudje pa so izdajalci?"

"To vedo samo oblasti, zato je tako strogo."

Prva sta se vstala Giza in Lajoš. "Na pot morava še predno zapade preveč snega. Tema je kot v rogu. Saj nam boste posodili lanterno, da ne stopimo v potok ali pa da ne zaidemo s poti."

"Seveda, seveda. Irma prižgi lanterno in pripravi cekar."

Irma je v cekar naložila kose mesa, klobas, vrtanek in potico. Taka je navada. Tudi drugi bodo nesli nekaj domov. Božič je tako blizu, da je vsak presrečen, če lahko ima v shrambi nekaj svežega, nekaj kar je redko ob tem času.

Sneg je naletaval v debelih kosmih. Na tleh je bil mehek in vdan. Lajoš je nosil sina, ki je toplo zavito v vrečevino brezskrbno spal. Spredej je hodila Giza s težkim cekarjem v eni roki in z brlečo lanterno v drugi.

"Naš oča in mati zdaj gotovo že spita," je spregovoril Lajoš.

"Najbrž, kaj pa naj bi počela drugega?"

Potem nista več govorila. Medla svetloba lanterne se je poigravla s še bolj medlimi sencami na snegu, ki se je pod stopinjami vdajal kot mehko gosje perje.

Lajoš je čutil Pištekovo dihanje in njegovo toploto in zdelo se mu je nekako prijetno. Stisnil ga je še bolj k sebi. Kaj pričakujem od njega, ko takole tavam v temi, si je mislil, ali ni to utvara, kar čutim? Pogledal je ženo pred seboj. Snežinke so ji že pokrile ruto na glavi in ramena. Močna je, ta moja žena, čeprav izgleda tako drobna, si je dejal. Še enega ali pa dva sina bi mi morala roditi. Ko bom prevzel kmetijo, bom potreboval pomoč. Z Gizo sama ne bova nikoli zmogla, sicer pa, čas je še, ker oča pa mati sta še dovolj zdrava, pa mladi smo. Toda ta tema in tišina, ki nas obdajata, čeprav sem ju vajen, me navdajata z nekim čudnim občutkom, za katerega ne vem, kaj naj bi pomenil.

Noč je še naprej molčala. V tem nedopovedljivem molku je bilo nekaj prijetnega, nekaj občutenega, kar se je moralo vedno znova občutiti. To je moralo biti tisto nekaj v človeških prsih, o čemer so tudi Goričanci bolj malo govorili. (Dalje prihodnjič)

Spomin – kaj je sploh to?

Zapletenega prestopka spominjanja strokovnjakom še ni uspelo razvozlati – Impulzi, spominska snov, možgani

So ljudje, ki se dobro spominjajo vsake podrobnosti za leta in leta nazaj, so pa tudi taki, ki sproti pozabljajo tudi najvažnejše stvari. Za prve pravimo, da imajo dober spomin, za druge, da ga nimajo, pri tem pa, presenetljivo, niti najboljši strokovnjaki ne vedo natančno, kaj je s spominom. Za raziskovalce delovanja človeških možganov je spomin še skrivnost, morda celo osrednje vprašanje za razumevanje človekove zavesti.

Sposobnost spominjanja dviguje človeka iz mučne ujetosti v trenutek, omogoča mu, da se zave samega sebe in svojih civilizacijskih korenin. Tradicija, učenje in umevanje, vse to temelji najverjetneje na enakih spominih temeljih kot sam spomin. Nič čudnega torej, če strokovnjaki vidijo v proučevanju spomina dandanašnji prav tako pomembno nalogo, kot so jo pred leti videli v raziskovanju genetskega sistema.

Pri proučevanju spomina se psihologi srečujejo z biologi, ki vrtajo v skrivnosti celice živega organizma. Skupaj zlagajo drobce spoznanj, da bi razrešili dražljivo uganko spomina na obeh ravneh. Psihologi so marsikaj odkrili, ko so proučevali bolnike, katerih spomin je zaradi različnih vzrokov moten ali kako drugače prizadet, biologi pa so svoje raziskave strnili na proučevanje zapletenih biokemičnih procesov, ki potekajo v živčnih celicah in možganih. Biologi raziskujejo predvsem na poskusnih živalih, zato je razumljivo, da večkrat pride do tega, da odkritja psihologov in biologov ne sovpadajo popolnoma, kar pa obe raziskovalni veji spodbuja k novim raziskavam. Še ne tako dolgo veljavna teorija, po kateri naj bi bil spomin nameščen v določenih predelih možganov, je povsem odpisana. Namesto nje se je uveljavila teorija, ki govori o tem, da pri procesu spominjanja delujejo možgani v celoti.

Strokovnjaki so prepričani, da so nosilci spomina posebne snovi, v katerih se na še nepoznan način hranijo električni impulzi, ki so se sprostili v živčnih celicah ob najrazličnejših izkušnjah. Raziskovalci ne vedo, kako so impulzi shranjeni, niti jim ni znano, katere snovi so nosilke spominskih zapisov.

Nekaj več ve znanost o drugih zakonitostih spomina. Psihologi so ugotovili, da si človek lažje zapomni tiste stvari, ki ga vznemirjajo ali kako drugače čustveno prizadevajo; lažje si zapomni tudi tisto, kar je v kakršni koli povezavi z že znanimi dejstvi ali vtisi; najtežje pa gredo v

spomin povsem nove stvari, na katere človek ne more navezati ne čustvenih ne drugih izkušenj. Prav zaradi tega se ljudje običajno zelo slabo spominjajo zgodnjega otroštva. V zgodnji dobi življenja je vse, kar otrok doživlja, nekaj čisto neznane in novega, zato se „banke“ spomina težko polnijo.

Zanimiv je poskus, ki so ga opravili na podganah, kaže pa, da velja tudi za živali podobna zakonitost. Živalim so dali močan električni sunek, če so prestopile označeno polje kletke. Bolečo izkušnjo so si podgane dobro zapomnile in naslednje dneve niso poskušale prestopiti začrtanega polja. Potem so raziskovalci živalim blokirali učinkovanje hormona noradrenalina, ki naj bi sproščal občutek ogroženosti, in podgane so pozabile, kaj jih čaka, če bodo prestopile prepovedano mejo. Novi električni šoki jih niso naučili ničesar, oziroma so si precej kasneje zapomnile, kaj pomeni, če naredijo prepovedan izlet čez začrtano polje. Poskus je potrdil, da zares obstoji zveza med spominom in emotivnimi impulzi.

Mortimer Mishkin je podobne poskuse opravil na opicah. Odstranil jim je določene možganske strukture, da bi tako ugotovil, ali posamezni deli možganov, ki sproščajo ali nadzorujejo čustvene reakcije, pomagajo pri spominjanju. Izkazalo se je, da so si živali brez amigdale in hipokampusa težko zapomnile določene stvari.

Iz teh drobcov je razvidno, da čustva in posebne spominske snovi predstavljajo „črnilo“ spomina, možgani v celoti pa „papir“ pri zapisovanju tistega, čemur pravimo tako preprosto spomin.

Vse okoli spomina pa ni tako strogo znanstveno. Sodobna znanost odkriva marsikaj, kar ljudje poznajo že tisočletja kot drobne „zvižake“, ki pomagajo, da si človek lažje zapomni določeno stvar. Ena od njih je navezovanje stvari na poznane. Za primer navedimo, da si seznanim stvari, ki jih, denimo, morate nabaviti, najlažje zapomnite, ako vsako stvar v spominu navežete na posamezen kos pohištva v svojem bivalnem prostoru. Ko se bo treba želeni seznam spomniti, bo zadoščalo, da greste v mislih po svoji sobi, in seznam bo živo prišel iz spomina.

Saturnovi vetrovi

Ameriška državna agencija za vesoljske raziskave je sporočila, da dosegajo vetrovi na Saturnu hitrost več kot 1700 kilometrov na uro. Te podatke je na Zemljo poslala ameriška sonda Voyager 1. Lani je Voyager 1 letel le 125 kilometrov nad Saturnom. Iz fotografij so razbrali, da so vetrovi na Saturnu kar štirikrat hitrejši kot na največjem planetu sončnega sistema Jupiteru. Vendar za zdaj še niso odkrili, zakaj so tam vetrovi tako močni. Saturn obkroža nekaj sto kolobarjev več, kot so doslej menili. Mnogi od njih so znanstvenikom še vedno neznanka, posebno dva, ki se v nasprotju z vsemi zakoni vesoljske mehanike prepletata med seboj. Za zdaj si te pojave razlagajo z vplivom gravitacijskega delovanja številnih Saturnovih satelitov ter z velikim elektrostatičnim nabojem delcev, ki sestavljajo kolobarje. Nadaljnje podatke o tem planetu bo na Zemljo poslala ameriška sonda Voyager 2, ki bo do Saturna poletela v avgustu letos.

Raziskovalci bolečine

Na kakšen način delujejo zdravila proti bolečinam? Dolga leta so zdravniki centra za lajšanje bolečin v bolnišnici Walton v Liverpoolu dajali svojim bolnikom alkohol, da bi jih rešili neznosnih bolečin. Alkohol uničuje hipofizo, toda nihče ne ve, zakaj to preprečuje bolečino. S tem vprašanjem se bo odslej ukvarjal pravkar ustanovljeni znanstveni oddelek v waltonski bolnišnici. Eden od ustanoviteljev nevrokirurg John Miles pravi, da bo to prvi center, ki se bo posvečal samo bolečinam. V bolnišnici se ne leto zdravi okoli 2500 bolnikov in raziskovalci bodo imeli edinstveno priložnost za proučevanje bolečin na ljudeh, ne pa, na živalih v laboratoriju. Waltonski center obstaja že 25 let. Ni še dognano, zakaj tehnike, kot so električna stimulacija, akupunktura in tako dalje, lajšajo bolečine, čeprav jih po svetu na veliko uporabljajo. Raziskovalci novega centra se bodo osredotočili na to in proučili tudi epidemiologijo bolečin.

Elektronsko oko

Britanski kirurg Edward Hitchcock iz centra za nevrokirurgijo in nevrologijo v Midlandu namerava slepim vrniti vid s pomočjo »elektronskega očesa«. Izpopolniti namerava elektronski sprejemnik (63,4 mm × 12,7 mm), ki lovi slike, katere oddaja kamera, ki jo slepec drži v rokah, in jih pošilja v možgane. Že nekaj časa je mogoče stimulirati vidne centre v možganih in s tem omogočiti ljudem, da zaznavajo svetlobo, vendar je bila zato potrebna obsežna oprema, ki so jo lahko uporabljali samo v laboratorijih.

Sprejemnik bo nameščen na glavi med lasmi, tako da ne bo opazen. V možganske centre za vid bodo vsadili tristo titanovih elektrod, neke na telesu pa bodo pod kožo vgradili majhno anteno. S pomočjo receptorja bodo možgani povezani z majhno televizijsko kamero. Slepici bodo videli črno-belo sliko, podobno fotografskemu negativu. Za prve tri operacije bodo izbrali ljudi, ki so izgubili vid v nesrečah. Potrebne bodo dodatne raziskave, da bi ugotovili, ali bi ti sprejemniki lahko vrnili vid tudi tistim, ki so se rodili slepi.

KLD 58767 SE SPOMINJA

Hitler je odločil, da pošlje v Francijo in Belgijo mnogo več vojaštva - v kratkem času je prišlo okrog 50 rezervistov za notranjo varnost in red. Nemci so začeli graditi bunkerje od Calaisa do Cherbourga - kot glavna točka je bil Caen - od tam bodo metali V1 direktno v London. Črka V je pomenila raketo pod imenom "Vergeltungs feuer" - ("Povračilni ogenj") katero je izumil inženir von Braun - pozneje je napravil še drugo močnejšo raketo z oznako V2.

Tovrstna raketa se je kakor strela iz jasnega neba pojavila nad Londonom. Njen učinek je bil velik, ker je priletela tako nenadno - brez alarma, da prebivalstvo ni moglo pravočasno zbežati v zaklonišča.

Nemci so z letalstvom začeli napadati mesta: Dover, Southampton, Bristol in London. Težke bombe so v teh mestih napravile ogromno škode in pobile mnogo ljudi.

Pomoč Angležem je prispela iz Združenih držav Amerike. Vojaška letališča so vsak dan sprejela na stotine bombarderjev ameriških zračnih sil. Ameriške vojne ladje so nosile na tone municije in vojaštva v Anglijo.

Hitler je v času 1941 vodil borbo tudi proti Jugoslaviji in Rusiji. Jugoslavijo je brez vojne napovedi napadel 6. aprila 1941. V dveh tednih je nemška vojska zasedla celotno Jugoslavijo.

Ob Hitlerjevem napadu na Rusijo je bila najprej zavzeta Ukrajina. Nemci niso imeli težkih bojov vse do Kijeva. Šele dalje proti Moskvi so naleteli na ruski odpor pri Smolensku in Leningradu.

Nemci držijo veliko frontno razdaljo od Odeše do Leningrada. V roke so že dobili Dnjepropetrovsk in Harkov, smer je bila Orel.

Stalin predloži Churchillu, da se sestanejo na Jalti ob Črnem morju: Rusi, Angleži, Amerikanci in Francozi na konferenci kjer naj bi razpravljali ustavitev Nemcev.

Tam je prišlo do vprašanja o podelitvi Nemčije na štiri zone in podelitev drugih evropskih držav, katere so bile pod Nemci.

Bližal se je čas zime. Nemcem je primanjkovalo hrane in zdravil. Mnogo jih je težko ranjenih ostalo mrtvih v snegu. Primanjkovalo je goriva za pogon tankov, zato so se Nemci odločili, da morajo priti do naftnih vrelcev, ki so bili v Baku ob Kaspijskem morju. Pot jih je vodila ob kavkaškem pogorju v Armeniji. Nemci so dovažali gorivo iz Romunije vse do Rostova. Od tam naprej pa ni bilo mogoče zaradi snežnih zametov. Rusi so izkoristili zimo in vrgli Nemce nazaj v Krivoj Rog. Pri Stalingradu so se začele strašne borbe. Tukaj so se Nemci znašli v obroču iz katerega se jih je le malo rešilo. Borbe proti Rusom je vodil nemški general, ki je uvidel, da je nemogoče, da bi Nemčija obrnila to borbo v svojo korist. Odločil se je za predajo Rusom. Skoraj cel milijon vojaštva je odvrlo svoje puške in odšlo v sibirsko vojna taborišča. Nemški general Paulus, ki je vodil borbe proti Rusiji, je ostal za nekaj časa interniran in zatem oproščen vsake krivde; ni se mu niti bilo treba zagovarjati za tri milijone ruskih vojakov, padlih v borbah z Nemci.

V sibirskih vojnih taboriščih so Nemci umirali od uši, nezadostne hrane, napornega dela v gozdovih in velikega mraza do 40° pod ničlo. Za Nemce, ki niso bili esesovci, je bilo vojno taborišče v Irkutsku. Taborišče za esesesovce pa je bilo oddaljeno od Irkutskaja okrog 120 kilometrov ob reki Ob sredi gozda. Natrpani so bili v barake brez oken in vrat. Dnevno so dobili samo en obrok hrane. Spali so lahko samo pet ur. To jim je kmalu načelo zdravje; na zdravniško pomoč ni bilo za pomisliti, kaj šele dobiti jo.

To stanje se je malo spremenilo šele po desetih letih, ko so Rusi leta 1955 dovolili nemškemu Rdečemu križu, da je nudil jetnikom zdravniško pomoč. Do tega časa jih je že polovica bila pomrla.

V teh taboriščih je bilo pred vojno interniranih skoraj dvajset milijonov ljudi, večinoma so to bili Ukrajinci, deloma tudi Rusi, ki se niso strinjali s Stalinovo politiko. Od teh je ostalo živih samo tri milijone, drugih sedemnajst milijonov pa je pokrila črna zemlja - v kolikor jih niso požrli volkovi.

V Srednji Evropi so Nemci nadaljevali vojno; dokler so imeli priliko, so pritiskali z vso silo na vojaštvo, da bi obdržali red in disciplino.

(Dalje prihodnjič)

NOVICE IZ DOMOVINE

NAŠI DELAVCI - POVRATNIKI

Maribor - Po podatkih, zbranih ob lanskem popisu prebivalstva je v tujini še zmerom 11.552 delavcev iz podravske regije. Največ jih je iz mariborske občine - 6.590, sledi Ptuj s 3.071. Lani se je na skupnosti za zaposlovanje prijavilo 159 delavcev ki so se vrnili iz tujine. Zaposlili so 203 delavce, ob koncu leta pa je bilo na seznamih še 179 nekdanjih zdomcev. Seveda to niso popolni podatki o vračanju delavcev. Sploh pa opazamo postopno upadanje vračanja zdomcev. Tako se je iz mariborske občine lani prijavilo le 42% delavcev, če primerjamo številko s tisto za leto poprej.

Več možnosti za pridobitev zaposlitve imajo seveda tisti delavci, ki jih naše gospodarstvo potrebuje - to so v regiji predvsem delavci s kovinarskimi poklici - in tisti, ki imajo več predznanja. Obilo možnosti pa se ponuja tudi vsem, ki bi se usmerili v dejavnosti na področju malega gospodarstva. (Večer, 11. marca)

V ITALIJI DELITEV SLOVENCEV NA KATEGORIJE?

Trst Predsednik Slovenske kulturnogospodarske zveze Boris Race je za "Primorski dnevnik" negativno ocenil zakonski osnutek, ki ga je predložila krščansko-demokratska stranka za zaščito Slovencev v Italiji.

Zakonski osnutek krščansko-demokratske stranke deli Slovence na tri kategorije glede na kraj, v katerem živijo. Slovenci, ki živijo na Tržaškem in v petih občinah, ki so navedene v tabeli A, bi lahko uporabljali svoj jezik ustno in pismeno v odnosih z javnimi uradi in sodišči. Prav tako naj bi imeli pravico do odgovora v svojem jeziku, ki pa bi bil le prevod. Na tem območju naj bi bilo priznано tudi slovensko šolstvo vseh vrst in stopenj. Slovenci po tabeli B bi naj imeli poleg pravic iz tabele A še pravico, da uporabljajo slovenski jezik na sejah izviljenih organov, na javnih napisih, praporih, uradnih papirjih in pri krajevnih imenih. (Dnevnik, 9. marca)

"STRAŠNO JE, ČE RABO MATERINEGA JEZIKA POJMUJEJO KOT SOVRAŽNI AKT"

Rož Na 7. Rožanskem izobraževalnem tednu je predaval tudi dunajski psihiater dr. Erwin Ringel. V svojem predavanju o psihološkem položaju manjšine in večine na Koroškem je zavzel zelo kritično stališče do avstrijske manjšinske politike, prav tako pa je svaril manjšino pred reakcijami, ki jo privedejo v resignacijo in pasivnost. Razmerje med večino in manjšino je primerjal z razmerjem med starši in otroki, pri tem pa poudaril, da bi morali zapovedi, spoštuj očeta in mater, dodati še zapoved: spoštuj otroka. Pritisk, ki ga izvajajo na slovensko narodnostno skupnost, pa je razložil z mehanizmom projekcije, v katerem močnejši vse svoje slabosti prenaša na šibkejšega. Vladajoči so vedno delali in delajo s strahom in izrabljajo ta iracionalna čustva. Heimadienst je Ringel uvrstil med tiste organizacije, ki vedno ogrevajo ta strah. Slovence je svaril, naj se ne podvržejo številnim pogubnim mehanizmom, saj je zelo razširjeno, da se čuti nekdo, ki ga stalno zapostavljajo, zares manjvrednega. Le samozavestno nastopanje narodnostne manjšine, odpor in uveljavljanje slovenskega jezika koristijo pozitivnemu, svobodnjaškemu razvoju tako vsakega posameznika, kot tudi celotni skupnosti.

(Slovenski vestnik, 12. marca)

JUGOSLAVIJA PRODAJA 13 LICENC

Beograd Po podatkih Gospodarske zbornice Jugoslavije je jugoslovansko gospodarstvo lani prodalo 13 licenc. Na prvem mestu je zagrebška Prvomajska, sledi kranjska Iskra, ljubljanski Lek, itd. Hkrati so kupili 22 tujih licenc. Najhitreje pa je bilo povezovanje s tujimi partnerji v industrijski kooperaciji: sklenili so 58 novih pogodb, 46 prej sklenjenih pa so podaljšali. Od tega je bilo 44 pogodb registriranih v kovinsko predelovalni in 13 v kemijski industriji.

(Gospodarski vestnik, 5. marca)

BEGUNJSKI ELAN USPEŠNO VOZI TRŽNI SLALOM

Begunje Na svetovnem trgu je prodaja smuči padla za 45%, Elanu pa le za 15%. Begunjski Elan je skupno z avstrijsko Brnico in švedsko Haparando lani naredil 730.000 parov smuči, od tega 230.000 parov tekaških. V Brnici so naredili 160.000 parov, od tega 10.000 parov tekaških, v Haparandi pa le 120.000 tekaških smuči. Nasploh je do večjega zastoja pri prodaji prišlo prav pri tekaških smučeh. Izvozili so 340.000, od tega 80.000 parov tekaških smuči. V ZDA in Kanado so izvozili 60.000, v Sovjetsko zvezo pa prodali kar 110.000 parov, kar je bil največji izvoz doslej. Izvoz je bil za odstotek večji, uvoz pa za 14% manjši kot 1980. (Delo, 9. marca)

MONOGRAFIJA O FRANCETU PREŠERNU IZ PERESA H.R.COOPERJA

Informacija je za zdaj skromna: profesor za jugoslovanske jezike in književnosti na univerzi Indiana v Blumingtonu, Henry R. Cooper, je napisal monografijo o dr. Francetu Prešernu, izšla pa je pri Twayne World Authors Series kot 620. zvezek. Henry R. Cooper je predstavil dosedanje študije in razprave o Prešernu, namenil je knjigo bralcem, ki Prešerna ne poznajo, a je po vsebini in celotni zasnovi presegel zgolj informativnost. Avtor ohranja osebni pogled in interpretacijo, ponekod ponuja nove razlage k posameznim pesmim. Vse analize je opravil na osnovi slovenskih pesmi in vzporednem angleškem prevodu. (Naši razgledi, 12. marca)

AVSTRIJA IN JUGOSLAVIJA USPEŠNO SODELUJETA

Dunaj Avstrijski minister za zunanjo politiko Wilibald Pahr je na tiskovni konferenci na Dunaju poudaril, da so sosedski odnosi z Jugoslavijo izredno dobri. Dodal je še misel, da manjšine kot mostovi povezujejo dežele. (Borba, 19. marca)

AMERIŠKI SLOVENCİ OBISKALI SLOVENIJO

Koper Skupina ameriških Slovencev iz Chicaga, Colorada in New Yorka, ki je že deset dni na počitnicah v portoroškem hotelu Bernardin, je obiskala tudi Koper. Sprejeli so jih predsednik koprške občinske skupščine Mario Abram, predsednik skupščine obalne skupnosti Alojz Cegler in predsednik Slovenske izseljenske matice Stane Kolman, ter se z njimi zadržali v prisrčnem pogovoru. Slovenci iz ZDA so povedali, da se v domovini vedno dobro počutijo, da so na številnih izletih odkrili marsikatero zanimivost in da bodo sem še radi prišli. (Delo, 18. marca)

PRIJATELJSTVO DVEH "ATOMSKIH" MEST

Obrigheim Predstavniki mesta Krško in zahodnonemškega Obrigheima, kjer imajo prav tako kot v Krškem jedrsko elektrarno, so prve stike navezali že pred sedmimi leti. Zdaj so o tem slavnostno podpisali še posebno listino. Delegaciji iz Obrigheima in predstavnikom občinske skupnosti Krško sta spregovorila predsednika Roland Zimmermann in Silvo Gorenc. Poudarila sta možnosti sodelovanja na področju turizma, kulture in športa ter dodala, da pomeni podpis listine hkrati tudi priložnost za utrjevanje prijateljskih stikov med obema državama. (Delo, 20. marca)

PRIZNANJE NAŠEMU KIPARJU

Padova Jože Vrščaj, mladi kipar iz Črnomlja, je ob zaključku 13. mednarodnega bienala male plastike v Padovi doživel pomembno priznanje. Posebna komisija umetnostnih razsojevalcev je kot edinemu tujemu udeležencu te velike prireditve odkupila eno od razstavljenih del za stalno zbirko sodobnega kiparstva v mestnem muzeju Padove. Vrščaj je diplomiral na ljubljanski likovni akademiji. (Delo, 23. marca)

DOMOVINE

TUJCEM PRIJA NAŠE VINO

London Predstavniki Vinaga so se vrnili z dvodnevnega sejma vin v Londonu, kjer je enajst jugoslovanskih proizvajalcev predstavilo svoje proizvode 600 angleškim kupcem vin. Z družbo za uvoz vin "Saccone and Speed" so sklenili pogodbo za izvoz petih milijonov litrov vina cloberk.

Vinag je z družbo "Saccone and Speed" lani podpisal pogodbo o izvozu omenjenega vina do leta 1990, kar na prvi pogled preseneča, saj je danes prava redkost, da bi katera družba sklenila dolgoročno pogodbo. Ker pa se Vinag s svojo kvaliteto vin uvršča v sam svetovni vrh proizvajalcev, so se iz Londona vrnili s pogodbo, s katero so se obvezali, da bodo na angleški trg izvozili za 30% več vina, kot so se lani dogovorili.

Poleg nekajletnega izvoza vin v Kenijo, ZR Nemčijo, Nizozemsko in ZDA se Vinagu odpirajo vrata tudi za izvoz v Kanado in na Japonsko. (Večer, 18. marca)

DELO IN DELOVNI PRIPOMOČKI

Beograd 60 različnih organizacij iz vse države opravlja v Iraku najrazličnejša investicijska dela v vrednosti okoli tri milijarde dolarjev. Več kot 50.000 naših delavcev dela v tej prijateljski državi. Škoda pa je, da naše tovarne ne pošiljajo tja tudi svoje opreme in delovnih pripomočkov. Zato si predstavljamo, da bo naslednji korak pri vseh naših dejavnostih zunaj države ta, da bomo poskušali čimveč naših dobrih strojev in drugih delovnih pripomočkov poslati v dežele, kjer so zaposleni naši ljudje. Tako bo pri vsakem delu v tujini udeležena večina naših tovarn.

(Borba, 17. marca)

V SINTEZI SO UJELI ODPADNO TOPLOTO

Novo mesto Iz mnogih starih Krkinih tovarn v Novem mestu se dvigajo stebri bele pare. Dobimo občutek, da nekatere obrate kar razganja od energije.

Skupina vzdrževalcev obrata kemijske sinteze se je lotila zanimivega inovacijskega prijema. Toploto kondenza v kondenznem rezervoarju in oddušnih hlápov so ujeli za ogrevanje vode. Tritisočlitrski bojler tako sploh več ne potrebuje parnega ogrevanja. Ocenjujejo, da bo tako prihranjenih sto ton pare letno oziroma 7.500 kg mazuta, kar pomeni najmanj 75.000 dinarjev prihranka. (Gospodarski vestnik, 19. marca)

RAZVOJ IN USPEHI DROBNEGA GOSPODARSTVA

Podravje Delegati občin Lenart, Maribor, Ormož, Ptuj in Slovenska Bistrica so na seji sveta skupnosti podravske občin obravnavali položaj, vlogo in organiziranost drobnega gospodarstva v Podravju. Iz gradiva, ki ga je pripravila medobčinska gospodarska zveza, je razvidno, da je v družbenem sektorju 41 Organizacij združenega dela (OZD) na tem področju in 2.790 privatnih obratovalnic. To so podatki za leto 1980. V družbenem drobnem gospodarstvu je bilo skupno zaposlenih 6.061 delavcev, v zasebnem sektorju pa 5.310. Povezovanje drobnega gospodarstva v zasebnem sektorju z združenim delom je še vedno premajhno. Proizvodno obrtno dejavnost je treba številčno, programsko, kadrovsko in razvojno okrepiti ter jo bolj povezati z industrijo, gradbeništvo in trgovino. Proizvodnjo za široko potrošnjo je treba organizirati tako, da bo zalagala domače tržišče z nadomestnimi izdelki široke potrošnje in dopolnjevala ponudbo z visokokvalitetnimi maloserijskimi izdelki. Pomembna je večja usmerjenost v izvoz, na področju storitvenih dejavnosti pa zagotovitev povpraševanja po obrtnih storitvah.

Pomemben je dogovor delegatov, da naj kreditna politika bank bolj dosledno upošteva stanje na področju drobnega gospodarstva in s svojo usmeritvijo pomaga hitreje reševati probleme razvoja. Zagotovili naj bi hitrejšo rast drobnega gospodarstva. (Tednik, 18. marca)

NOVICE IZ DOMOVINE

ČLOVEK MORA BITI SREDIŠČE VSEGA

Ljubljana

Pred 9. kongresom Zveze komunistov Slovenije, ki je bil aprila v Ljubljani, je Franc Šetinc, sekretar predsedstva centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije, izjavil o liku komunista naslednje:

Pravi, resnični lik komunista se lahko oblikuje in bogati v boju za prero- obrazbo, za pravičnejšo novo družbo. Izpričevati se mora v akciji, ne samo z besedami in prisegami. Temeljiti mora na tovarištvu in revolucionarnosti, borbenosti, zaupanju v človeka na poštenosti. Komunist se mora nenehno učiti — znanje ni nikoli dokončano, znati mora tudi prisluhniti ljudem in se od njih učiti, hkrati pa mora biti sposoben dvigniti se nad drobne interese. Le tako se lahko odpirajo nove perspektive, širši vidiki. V novi družbi mora biti človek središče vsega. Kriterij avantgardnosti je to, da se zavzemamo za socialistično samoupravno družbo. Svojo člansko izkaznico komunist upraviči ne le z besedami ali s tem, da veliko govori o socializmu itd. temveč, da je pri delu resnično med prvimi, da je discipliniran, da daje s svojim delom in odgovornim odnosom do njega zgled drugim.

(Večer, 27. marca)

POMEMBNA VLOGA JUGOSLAVIJE

Rim

Predsednica Doma poslancev italijanskega parlamenta Nilde Iotti je po vrnitvi iz Beograda izjavila, da igra Jugoslavija pomembno vlogo pri ohranitvi miru v Evropi. Ta stavek je bil pravzaprav kratek povzetek njenih pogovorov v Beogradu, kamor jo je povabil predsednik skupščine Jugoslavije. Jugoslavija je zanje ena vodilnih neuvrščenih dežel, ki lahko mnogo pripomore k enotnosti neuvrščenih dežel in njihovem prizadevanju za mirno rešitev tudi nasprotij med vzhodom in zahodom. Nilde Iotti je tudi poudarila dobre odnose med Jugoslavijo in Italijo, ki vladajo po podpisu Osimskih sporazumov.

(Politika, 29. marca)

NEUSPELE EMIGRANTSKE DEMONSTRACIJE

Bonn

Skupina 70 pripadnikov ustaško-fašistične in albansko-iredentistične emigracije je organizirala v Frankfurtu ob Majni demonstracije po že znanem protijugoslovanskem načinu. Vendar je vse minilo brez učinka, ki so ga pričakovali. Skupina ni dobila nikakršne podpore pri izseljencih in se je razšla.

(Vjesnik, 29. marca)

BODO ZDOMSKI OTROCI OSTALI BREZ UČITELJIC?

Ljubljana

Osrednje vprašanje našega zdomstva postaja domovinska vzgoja otrok naših delavcev v tujini. Slovenija je svojčas prednjačila po uspešnosti in organiziranosti na tem področju — zdaj pa preprosto ni več mogoče najti učiteljev za dopolnilni pouk slovenščine v tujini. Po vsem iskanju kandidatov preko občinskih koordinacijskih odborov za naše delavce v tujini oziroma preko izobraževalnih skupnosti še vedno manjka devet učiteljev (skupaj jih pošiljamo ven 45).

Kaj je posredi? Gotovo je ena pomembnih ovir še vedno slabo plačilo za delo, ki je izredno težavno. Od učitelja namreč zahtevajo, da se iz kraja svojega bivanja dnevno vozi tudi po sto in več kilometrov daleč, da bi opravil dopolnilni pouk. Slovenska društva pričakujejo od svojih učiteljev (pravzaprav so skoraj izključno učiteljice), da bodo vodili pevske, plesne, dramske in druge skupine, pa še opravljali tajniška opravila za društvo.

Takšno vsestransko angažiranost pa bi lahko pričakovali kvečjemu od mladih ljudi, ki bodisi še niso družinsko vezani ali pa so sicer bolj sposobni in odporni kot starejši.

(Delo, 26. marca)

Biseri iz TOF-ove zakladnice

OBNAŠAJTE SE STABILIZACIJSKO! PA ŽIVITE DALJE...

Na ljubljanskih Žalah so povečali najemnino za grobove za 300 odstotkov!

Zahtevajo pa tudi, da morajo lastniki grobov plačati najemnino za deset let naprej.

Tako se na Žalah trudijo, da bi bil spomin na pokojnike kar čim bolj otipljiv in čim bolj trajen.

Naše perspektive pa so ob tem naravnost grozljive. Sedaj tudi mrtvi ne bodo več ušli podražitvam.

Žalujoči ostali.

Seveda pa lahko ob nenadni odločitvi pogrebneža tozda Žale iskreno verjamemo v zagotovila naših najvišjih organov, da se cene v prihodnjem letu ne bodo dvignile več kot za 15 odstotkov.

To bo pogrebcev...

GLAVOBOL

VARŠ AUVA

VSI ZA ENEGA,
EDEN ZA NOBENEGA!

Nekoč nam je bilo težko, a so nam rekli, da bo bolje.

Tudi sedaj nam je težko, a nam pravijo, da bo še — slabše...

Eni se na napakah učijo,
še več se jih
pa na njih izživlja...

TAKOJŠEN ROK DOSTAVE

Ondan sem slišal na radiu, da na vsakega prebivalca na svetu pride 15 ton razstreliva.

Prosim, če mi mojih 15 ton dostavite čimprej.

Sedajle bi mi prišle zelo prav...

POZOR!

Kadar vidite ob cesti prometni znak »delo na cesti« in zraven še obvezni znak, ki dovoljuje vožnjo pet kilometrov na uro, lahko mirno vozite hitreje.

To je samo znak, s kakšno hitrostjo tečejo dela...

PREDTEKAČI

Trije Slovenci so uspešno tekli ob morju.

Bojim se, da jih bo letos še več teklo z morja...

PREGOVOR V PRAKSI

ČAS JE DENAR! je rekel
natakar in k računu prišel še
datum!

KAVA

Na obmejnih carinarnicah se je v zadnjih dneh nabralo toliko kave, da so naši cariniki trenutno bolj založeni s kavo kot pa vsa Emona z Mercatorjem vred.

Konja osedlajo in ve, da ga bodo jahali.

Meni pa še sedla ne dajo...

Naročite se na **Švedeljski dnevnik** !!!

BOLOGNA

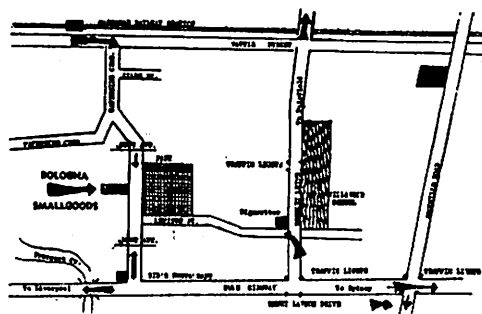
SMALLGOODS

TEL. 728 1717

7 QUEST AVE.
CARRAMAR, 2163

ZA
SVEZE MESO, SALAME,
KVALITETNO SUHO MESO IN MESNE
IZDELKE SE OBRNITE NA NAS!

HITRA IN BREZPLAČNA DOSTAVA
J. & A. ŠKRABAN, Prop.

Quality Concreting and Excavating

FOUNDATIONS, DRIVES, GENERAL
CONCRETING AND LAND CLEANING

DOONSIDE

Paving & Building Pty. Ltd.

Za usluge pokličite
TONIJA ČOLNARIČ

PHONE: 625 4851
A.H. 636 9151

OF 23 LUCRETIA ROAD TOONGABBIE
— LICENCED BUILDER —
ZA VSA CEMENTNA IN IZKOPNA DELA.
SE OBRNITE NA VAŠEGA ROJAKA,

HORSLEY PARK TAVERN

CNR. HORSLEY DRIVE & HORSLEY ROAD (OFF WALLGROVE ROAD)

(Z Wallgrove Road zavijete pri Shell črpalki in šoli proti Horsley Parku trgovinam in še malo naprej)

Tel. 6202043

Odperti smo med 10. dopoldne in 11. uro zvečer od ponedeljka do sobote, ob nedeljah med 12. opoldne in 10. uro zvečer. Vsako soboto s pričetkom ob 7. zvečer imamo nastopajoče razne glasbene umetnike. Raznovrstna in odlična hrana, vse vrste pijač. Juke-box, biljardne mize, darts, pin ball machines, ob nedeljah barbecue na prostem.

Obiščite nas in se prepričajte o naši kvaliteti in uslužnosti.

Naš hotel je hotel najnovejše vrste, ki ga je lastnik sam gradil cela tri leta.

Se priporoča Zdravko Lubec z družino.

In prispe vsako sredo in nedeljo
ob 07.10 v MELBOURNE
ob 09.30 v SYDNEY

**SLOVENIJA
JE SEDAJ
NAJBЛИŽJA**

**PRI NAKUPU VOZOVNIC.
NAJHITREJŠE, NAJPRIJETNEJŠE
UŽIVAJTE V KOMFORTU AVIONA S ŠIRO-
KIM TRUPOM
ZA VSE INFORMACIJE SE OBRNITE NA
VAŠO POTOVALNO AGENCIJO
ALI NA**

**DVAKRAT NA TEDEN JAT-ov DC-10-30
NA LINIJI V AVSTRALIJO !**

Cena povratnih kart do Ljubljane

odvisi od časa kdaj odpotujete in se vrnete.

Avion JAT-a odhaja vsako sredo in
nedeljo ob 12.10 iz SYDNEY-a
ob 14.30 iz MELBOURNE-a

Prihod v LJUBLJANO v ponedeljek in vsak četrtek
ob 09.40 uri.

Povratek iz LJUBLJANE vsak ponedeljek in petek
ob 19.40 uri.

SYDNEY: 126 PHILLIP STREET SYDNEY 2000,
TEL. 221-2899, 221-2199

MELBOURNE: 124 EXHIBITION STR. MELBOURNE
3000, TEL. 63-6017, 63-6191

PERTH: 111 ST. GEORGES TERRACE 6000 PERTH
TEL 322-2932, 322-2032